Proletari din toate țările, uniți-vă !

CRONICA

47
(512)

Săptăminal politic-social-cultural editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași, anul X, nr. 47 (512), vineri, 21.XI.1975, 8 pagini, 1 leu

PENTRU CAUZA UMANITĂȚII

Continuînd importantele acțiuni de politică externă concretizate în propunerile cu privire la **instaurarea unei noi ordini economice internaționale** și referitoare la **problemele dezarmării**, țara noastră a întreprins recent o nouă acțiune cu semnificație istorică în contemporaneitate — prezentarea la O.N.U. a documentului intitulat **Poziția României cu privire la îmbunătățirea și democratizarea activității Organizației Națiunilor Unite, la întărirea rolului său în realizarea colaborării între toate statele, fără deosebire de orînduire socială, a unei lumi mai bune și mai drepte, a unei păci trainice.** Noul document românesc prezintă o serie de măsuri concrete menite să contribuie la creșterea efectivă a rolului și eficacității O.N.U. în soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane, pentru ca activitatea acestui forum al popoarelor să fie astăzi la înălțimea exigențelor pe care le ridică realitatea istorică. O cerință fundamentală, în acest sens, este aceea a democratizării activității O.N.U., faptul că organizația nu poate face abstracție de impetuoasa afirmare a principiului de egalitate în drepturi a tuturor statelor, acest principiu impunînd în prezent cerința ca statele membre să participe, pe baza deplinei egalități în drepturi, la întreaga activitate a organizației, cunoscînd totodată o reprezentare corespunzătoare în organele ei de conducere. De asemenea, ancorarea nemijlocită în realitățile lumii de astăzi impune necesitatea obiectivă ca legea fundamentală a existenței O.N.U., Carta, elaborată cu mai bine de trei decenii în urmă, să fie adusă și ea la zi, prin eliminarea unor formulări anacronice și înscrierea unui principiu suprem pentru evoluția umanității — acela al deplinei egalități în drepturi a tuturor țărilor. Documentul românesc relevă totodată cerința ca în cadrul O.N.U. să fie adoptat un Cod de conduită cu caracter universal, privind drepturile și îndatoririle statelor, care să ducă la statuarea, generalizarea și înrădăcinarea unor relații de tip nou, în concordanță cu cauza păcii și dezvoltării libere a popoarelor. România apreciază că O.N.U. trebuie să-i revină atribuții tot mai importante în înfăptuirea unei noi ordini economice și politice internaționale, care să ducă la apropierea și egalizarea relativă a nivelurilor de dezvoltare a tuturor statelor. În lumina vocației sale de a promova pacea și securitatea, O.N.U. trebuie să-și sporească rolul în prevenirea stărilor conflictuale și în soluționarea diferendelor pe cale pașnică, să acționeze concret pentru ca omenirea să realizeze pași efectivi în direcția dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare — cerință fundamentală pentru însăși existența civilizației. Noul document evidențiază, pe linia perfecționării activității O.N.U., cerința îmbunătățirii structurii, organizării și funcționării acestui organism internațional, preconizînd o serie de măsuri realiste pentru ca acesta să devină într-adevăr o tribună democratică la care toate popoarele să-și poată susține și apăra interesele, contribuind astfel la promovarea țelurilor comune ale întregii umanități. România pleacă de la concepția partidului și statului nostru că astăzi toate popoarele lumii sînt interesate ca O.N.U. să fie un promotor activ al legalității internaționale, al dezvoltării libere a tuturor popoarelor. Acesta este și sensul recentelor propuneri ale României socialiste pentru perfecționarea activității O.N.U., pătrunse de spiritul unei înalte responsabilități față de destinele păcii, față de cauza libertății și progresului omenirii ,cu conștiința participării la făurirea unei lumi mai drepte și mai bune.

CRONICA

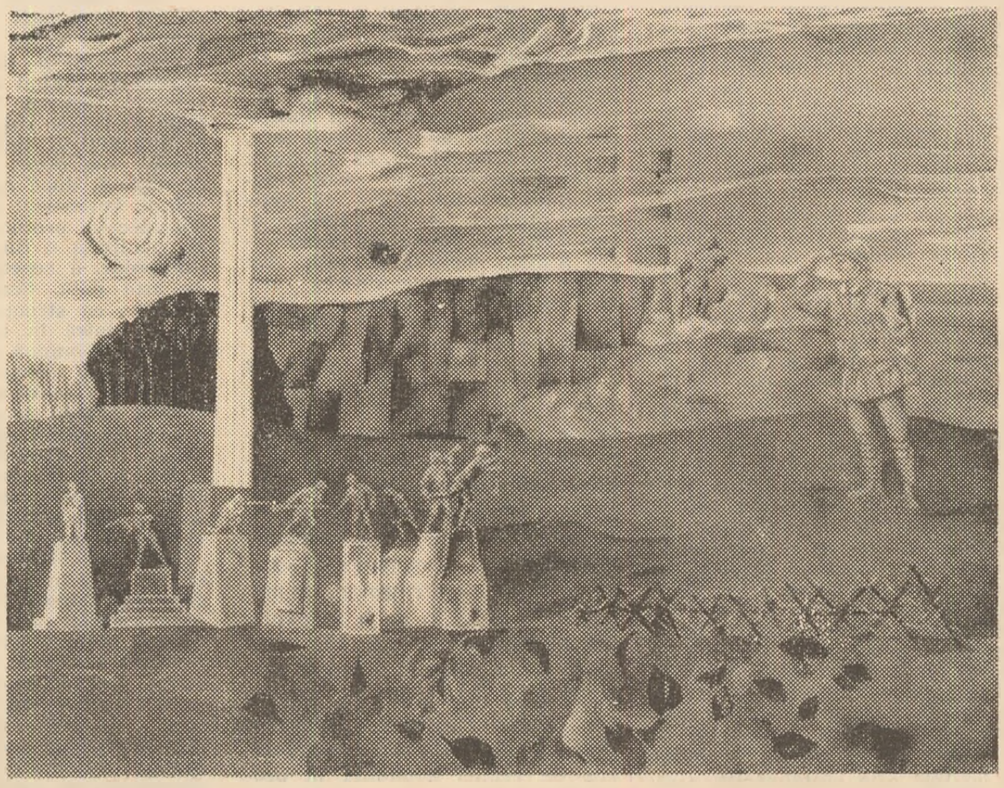

Florin NICULIU : „Imn Eroilor"

Cînd voi scrie

Cînd voi scrie a șaptea poezie
așa cum vorbesc,
voi spune atunci
că destinul e mult mai aproape
de inima noastră.

Cînd voi scrie a treisprezecea poezie
așa cum respir, cu singura deosebire
că poemul îmi termină viața, atunci
se va ști : razele soarelui sînt cetățeni
pașnici ai țării mele.

Cînd voi scrie a treizeci și treia poezie
așa cum îmi bate inima, cu singura deosebire
că patria e chiar sîngele ei, atunci
am să spun : — Prieteni, e timpul ! Viețuiți
această carte.

Cînd voi scrie a patruzecea poezie,
orologiul lumii va bate vîrsta mea,
și-atunci nu va mai fi nici o deosebire
între carte și inimă, între patrie
și fericire.

...Prieteni, e timpul, viețuiți această carte,
destinul e mult mai aproape de inima noastră,
razele soarelui sînt cetățeni pașnici ai țării mele,
nu e nici o deosebire între carte și inimă,
între patrie și fericire.

Orologiul lumii bate vîrsta mea.

Horia GANE

STATUTUL PSIHOLOGIEI *)

Acad. Vasile PAVELCU

Problemei statutului psihologiei i se poate substitui echivalentul ei mai simplu : întrebarea „Ce este Psihologia ?".

Asemenea întrebare, confruntată cu rezultatele intrate, cu mai bine de un secol în urmă, în patrimoniul științific al omenirii, apare astăzi ca desuetă, dacă nu paradoxală. Dar atunci cînd natura unui obiect sau fenomen nu este **încă** destul de bine cunoscută sau cînd transformările obiectului de cercetare ne pun în fața unor noi aspecte care **nu ne mai sînt** destul de bine cunoscute astăzi, în comparație cu cele ale zilei de ieri, necesitatea întrebării este evidentă.

Intrebarea, în prima ei motivație, s-ar fi putut pune mai ales în opera lui Aristotel, în vremea căruia abia se conturau primele jaloane ale acestei discipline, sau spre sfîrșitul secolului al XVI-lea, cînd numele de psihologie începe să se afirme. In istoria acestei discipline se înscrie, în mod deosebit, anul 1881, cînd psihologul Ochorowicz a declarat solemn că „psihologia a încetat de a fi o știință filozofică; alături de fizică și fiziologie, ea a devenit independentă". Asemenea „proclamație de independență" ar trebui să însemne un început de statornicie a poziției acestei științe nou născute.

Rămîne mai justificată a doua motivație a întrebării puse : ceea ce am știut despre psihologie ieri nu mai este integral valabil astăzi. Omul de știință își dă seama astăzi, mai bine decît în trecut, că întreaga realitate, fiind în devenire, investigația însăși a realității respective se transformă necontenit.

Psihologia, ca și celelalte științe, **nu este, ci devine.** Semnificațiile se modifică nu numai în relațiile dintre semne, sau dintre semne și obiecte, ci și în cadrul raportului obiectului de cercetare cu psihicul omului. Statutul unei științe se schimbă ori de cîte ori în contextul sistemului său apare o nouă disciplină, atunci cînd, pentru știința respectivă, se impune o nouă metodă, un nou mod de interpretare sau o nouă arie de cercetare. Fiecare moment de restructurare a sistemului științific obligă pe omul de știință să-și replieze conștiința, reflecția, atît asupra sensului propriei sale activități, cît și asupra valorii rezultatelor obținute. Iată de ce întrebarea pusă inițial este valabilă în orice moment istoric și nu numai pentru psihologie, ci și pentru oricare altă știință.

Este, de asemenea, evident faptul că astfel de întrebări nu au, pe parcursul istoriei, și în toate sistemele sociale, același caracter de urgență și necesitate. Sînt perioade cu aspect de criză, cînd transformările rapide și adînci, apărute între elementele sistemului sau între sisteme, obligă pe omul de știință, în misiunea lui plină de răspundere, să facă efortul de a restabili echilibrul, de a determina sensul noii configurații științifice. Modificarea statutului științei este condiționată de dezvoltarea și expansiunea logică a științei, dar mai ales de condițiile social-economice și politice respective. Ca valoare socială, o știință reflectă structura, configurația societății din care face parte.

(continuare în pag. 5)

* Discurs de recepție rostit în ședința plenară a Academiei R.S. România din 30 octombrie 1975.

Cercetarea științifică și modernizarea industriei

Din multitudinea de corelații pe care le antrenează procesul de modernizare a industriei, o deosebită dezvoltare cunoaște interacțiunea dintre știință și producție, ca urmare a rolului determinant pe care progresul tehnico-științific îl are în evoluția ascendentă a numeroase domenii de activitate și îndeosebi a producției materiale.

Aplicarea cuceririlor științifice în producția industrială a produs transformări revoluționare, de mare importanță pentru progresul societății omenești, lesne de sesizat în domeniile materiilor prime și surselor de energie, în domeniile mijloacelor de muncă și organizării muncii etc.

În prezent, o serie de elemente importante, definitorii pentru modernizarea industriei românești cum sînt : mecanizarea complexă și automatizarea producției, introducerea unor tehnologii noi și perfecționate, lărgirea bazei energetice (îndeosebi pe seama unor surse energetice noi) și de materii prime, sînt direct determinate de progresele cercetărilor științifice, de dimensiunea și calitatea acestei activități.

Interacțiunea dintre procesul modernizării industriei naționale și cercetarea științifică își exprimă efectele atît prin ridicarea calitativă și tehnică a întregii noastre producții materiale cît și prin mărirea sferei de cuprindere și a procentelor de valorificare în cazul muncii de cercetare.

Obiectivele actuale și de perspectivă, privitoare la dezvoltarea industriei, jalonate în mod științific de către importantele documente adoptate de Congresul al XI-lea al partidului, trebuiesc a fi atinse în condițiile manifestării tot mai puternice, și în țara noastră, a revoluției tehnico-științifice contemporane.

În acest context, cercetarea științifică, pentru a-și dovedi pe deplin eficiența socială, trebuie să meargă cu un pas înainte, să soluționeze nu numai problemele legate de înfăptuirea concretă a planului cincinal și a planurilor anuale, ci să abordeze probleme noi, de perspectivă, pentru a putea orienta și oferi baza întocmirii viitoarelor planuri de dezvoltare economico-socială, pentru a situa întreaga dezvoltare a societății noastre pe temeiul științei și tehnicii celei mai avansate.

Pentru realizarea acestor deziderate, pe baza orientărilor stabilite clar de către conducerea partidului nostru, cercetarea științifică cunoaște ea însăși un profund și multilateral proces de modernizare.

Desfășurarea cu succes a procesului de industrializare socialistă în țara noastră a făcut posibilă și o lărgire continuă a bazei tehnico-materiale aflate la dispoziția cercetării științifice. Astfel, în cincinalul precedent volumul cheltuielilor pentru cercetare marchează o creștere deosebită, fiind mai mare în 1970 de 5,7 ori comparativ cu 1965.

Cincinalul actual, caracterizat printr-o sporire însemnată a ponderii factorilor intensivi ai dezvoltării economice, înregistrează o dublare a mijloacelor destinate finanțării științei, respectiv 15,6 miliarde lei, din care 4,5 miliarde lei pentru întărirea bazei tehnico-materiale a cercetării.

Cheltuielile ce se fac în actualul cincinal pentru dezvoltarea cercetărilor științifice românești reprezintă 1,2 procente din venitul național, în deplină concordanță cu necesitățile și posibilitățile economiei noastre.

Ion COBZARU

(continuare în pag. 3)

cronica literară

Romanul tradiţional

Liviu LEONTE

Pentru cine cunoaşte poezia lui Ion Brad, romanul **Ultimul drum** (Editura Eminescu, 1975) continuă ca şi precedentul, **Descoperirea familiei,** nu numai atmosfera şi tonalitatea liricii, dar şi o tematică foarte precisă, continuitatea generaţiilor, solidaritatea cu lanţul strămoşilor, cu toţi cei care au contribuit la constituirea unei spiritualităţi şi a unui profil etic. Temă specifică literaturii transilvane impregnate de o adîncă preocupare etică şi cetăţenească, de o anume gravitate în descoperirea valenţelor educative şi formative ale fenomenului literar. Ion Brad se îndreaptă în romanul său asupra unei colectivităţi, numeroasa familie a Borceştilor din Zăpadia, situată în valea Tîrnavei Mici, încercînd a-i surprinde atributele dominante, elementele coagulante şi persistente de-a lungul istoriei. Scriitorul este un bun cunoscător al satului ardelean, el însuşi stăpînit de gravitatea şi seriozitatea eroilor, de răspunderea lor în faţa societăţii şi a conştiinţei. Naraţiunea, severă şi gospodărească, demarează greu, scriitorul nu vrea să uite nici un amănunt şi să omită vreun reprezentant al familiei, trecînd în revistă, cu meticulozitate, pe fiecare cu datele biografice de rigoare. In centru se situează Petre Borcea, inginer şef în Centrala metalelor neferoase, venit în locurile copilăriei pentru a-l reîntîlni pe bunicul său Artimon, adevărat patriarh al familiei, purtător al unor calităţi pe care urmaşii se străduiesc să le perpetueze. Paralel cu evenimentele ocazionate de venirea lui Borcea şi, apoi, cu ultima călătorie a bătrînului Artimon, ample retrospective pun în lumină, din unghiul aceluiaşi Petre, istoria familiei, „rădăcinile" prezentului.

In ipostază de prozator, Ion Brad este mai apt de a surprinde reacţiile devenite acte repetate ale unei colectivităţi, decît de a contura individualităţi memorabile. Istoria recăsătoririi lui Octavian, tatăl lui Petre şi fiul lui Artimon, este, de fapt, istoria reacţiei întregii familii, obligate să opteze între ceea ce se cade şi ceea ce nu se cade. Primul care îşi face probleme e însuşi Octavian şi, înaintea confruntării directe cu cei şase copii, acum oameni în toată firea, le cere mental părerea, imaginîndu-şi răspunsul fiecăruia. Toată procedura dinaintea întîlnirii cu copiii şi cu părinţii, visele, discuţiile cu rudele viitoarei soţii intră în sfera ritualului, a continuării ciclurilor vieţii în forme încetăţenite printr-o practică milenară. Scena capitală pentru viitorul lui Octavian se desfăşoară, de asemenea, conform unui cod nescris. In preambul apare o mică diversiune legată de Ioana, logodnica unuia din băieţi, episod cu rol de a amîna discuţia esenţială, urmează intonarea cîntecului „Cîtu-i Sibiul de mare" care le aminteşte celor vîrstnici de primul război şi emoţionează pe toată lumea pentru ca, rapid şi fără complicaţii, căsătoria lui Octavian să fie acceptată de rudele pînă atunci adverse. Pînă şi rezerva pe care continuă s-o aibă şi s-o întreţină bătrînul Artimon şi soţia sa Mărie face parte din acelaşi dictat al tradiţiei, respectate cu sfinţenie.

Personaje care să se reţină cu forţa individualizării artistice sînt două, Petre Borcea şi bunicul său, Artimon. Ele sînt „implicate" în evenimente, le trăiesc, nu numai discută asupra lor, cum se întîmplă cu ceilalţi eroi ai romanului. Prin Petre Borcea scriitorul întreprinde o retrospectivă a cîtorva momente-cheie din istoria personajului şi nu numai din istoria lui. Nepotul lui Artimon a fost, în adolescenţă, martor şi participant la fondarea României actuale, uneori a suferit de pe urma unor abuzuri, dar nu şi-a pierdut încrederea în dreptatea istoriei şi a contribuit, prin munca sa, la propăşirea ţării. Scriitorul reînvie cu îndrăzneală, în spiritul adevărului istoric, un episod dramatic din tinereţea lui Petre. Atitudinea sa cu ocazia centenarului revoluţiei de la 1848 este răstălmăcită, teza de istorie de la bacalaureat e considerată naţionalistă, finalul ei, „ţarîna fierbinte a Transilvaniei", apreciat, nici mai mult nici mai puţin, ca subversiv. Disputa lui Petre cu anchetatorii, demascaţi ulterior ca oportunişti, relevă o conştiinţă curată, ataşată unui trecut de lupte pentru afirmare socială şi naţională pe care prezentul îl continuă şi-l finalizează. Ion Brad nu ocoleşte problemele „delicate", nu se grăbeşte să dea soluţii cu girul definitivului. înfăţişînd cîţiva eroi cu biografii previzibile sau mai complicate, a căror evoluţie îndeamnă la reflecţie. Alte proiecţii în trecutul lui Petre Borcea se opresc la întunecatul an 1940 sau la trecerea prin Blaj a lui Lucreţiu Pătrăşcanu, în 1947, după discursul în care spusese că nu trebuie despărţit numele de român de cel de comunist. Prozatorul e sensibil la asemenea momente din biografia eroilor, care le-au marcat existenţa şi au contribuit la cristalizarea unei stări de spirit durabile, exemplare.

Cel de al doilea personaj viabil al romanului. Artimon, colectează întreaga simpatie a scriitorului. Prin ei, Ion Brad a intenţionat să întruchipeze un ideal de omenie şi de consecvenţă. Artimon, „moşul" lui Petre, e un model de intransigenţă şi inflexibilitate morală, sprijinul şi sfătuitorul familiei în clipe grele. Prin el, Ion Brad face legătura cu literatura rurală de tip sadovenian, fără a cădea în idealizare sămănătoristă. Insăşi moartea lui liniştită, drumul ritualic pe care-l face, cuvintele („Tu, Mărie, eu mă duc") trădează reminiscenţe sadoveniene. Întîlnirea lui Petre cu Artimon, călătoria de la Zăpadia la Bucureşti se petrec la aniversarea Unirii, locurile vizitate, mai puţin discuţiile declarative, trezesc ecouri din istoria al cărui simbol îl reprezenta Artimon în conştiinţa nepoţilor.

Romanul se vrea mai mult decît este şi intenţia de largă cuprindere a lumii rurale nu are acoperire în discuţiile prea abundente, fără legătură strînsă cu biografia eroilor, cu viaţa lor interioară. **Ultimul drum** descopere însă, în direcţiile sale durabile, **autenticul** în recompunerea satului ardelean contemporan, în modul de a gîndi şi de a se exprima al locuitorilor săi. Ion Brad păstrează o măsură, operînd prin sugestie şi nu prin aglomerarea elementelor regionale, reproducînd cu umor subiacent schimburile de replici abundînd în proverbe şi zicători sau transcriind scrisorile eroilor unde gramatica nu e la înălţime dar pulsează o afecţiune şi o mare sinceritate. Autorul **Ultimului drum** rămîne şi în construcţia epică acelaşi poet echilibrat şi grav, de structură clasică, îndreptat spre temele de angajare morală şi civică. Oriunde am deschide volumul îl descoperim pe poetul **Zăpezilor de acasă**: „Toamna înaintase vertiginos, serile cădeau mai devreme, lăsînd nopţilor spaţiu larg de somn şi desfătare. Pe lunca Tîrnavei cădea, spre ziuă, o brumă uşoară, ca răsuflarea morţilor de sub pămînt. Era bună pentru struguri. Se îndulceau mai tare. Şi prunele „bistriţe", ultimele pe care le lăsau neculese, pe pomi, se învăluiau în beţia rece a brumei, privind astfel stelele, prea mari şi prea depărtate, cu ochi de mirese triste. Grîul fusese bun în vara acelui an. Grăunţele sănătoase aşteptau acum cu nerăbdare sărutul pămîntului, să prindă rod. Moara veche, de la irugă, trimitea peste sat bîzîitul morocănos al uzinei de apă. Sitele cerneau iarăşi făina nouă. În bulboana de la „coada morii", unde se înecaseră, muşcînd parcă unul din trupul celuilalt, Ricu şi Nicodim, plescăiau acum, din cînd în cînd, somni mari, cu burta albă".

Reabilitarea fantasticului

Inutilitatea discursului despre discurs, iată motivul unei oarecare reţineri a lui Tzvetan Todorov, în faţa demersului critic vizînd literatura, în general, literatura fantastică în mod special. Ceea ce nu l-a împiedicat să scrie o interesantă carte despre fantastic, avansînd ipoteze şi propunînd delimitări, altele decît Roger Caillois, deosebirea de vederi privind însă mai mult **modul** de a fi al fantasticului, decît **raţiunea** de a fi a acestuia. În general, demersurile de această natură se opresc la porţile fantasticului, intuindu-i intens prezenţa, în timp ce deosebirile de vederi se referă exclusiv la întinderea posibilă a acestui veritabil Matto Grosso al inepuizabilului continent al imaginarului. Altfel spus, se fac diverse presupuneri referitoare la aria de întindere a fantasticului, înainte de a se preciza, într-un mod cît de cît verificabil, ce este fantasticul. Oricît de utilă, simpla acumulare de fapte nu poate duce însă la o definiţie, fie şi pentru acel atît de sugestiv motiv, admirabil plasticizat de Jean Piaget, atunci cînd se referă la zadarnicul efort de a obţine cifra unu, adăugînd la nesfîrşit cîte un 9 le capătul cifrei 0,99...

De altfel, nici amintita parcelare a fantasticului nu se bucură de un cît de relativ consens, iar clasificările, foarte minuţioase uneori, amintesc de acele, e drept, violent fanteziste clasificări de dinainte de Linnée, potrivit cărora, într-un compartiment erau grupate, de pildă „animalele putînd să se scarpine". Nu e deci de mirare că exegeţii îşi contestă reciproc minuţioasele clasificări, multe dintre ele arbitrare, toate la fel de vulnerabile. Dificultatea intervine încă din clipa în care se impune să delimităm fantasticul de mitologic sau miraculos, de grotesc sau bizar. Fapt este că un fantastic în stare pură este greu de obţinut, după cum la fel de adevărat este că cel mai greu poate fi definit fantasticul din perspectivă estetică. Situaţia la care se adaugă prejudecata, profund înrădăcinată, potrivit căreia literatura română ar manifesta o funciară inaderenţă la fantastic. A spus-o Călinescu şi Philippide, a repetat-o Adrian Marino, o afirmă, cu nuanţări oportune de astă dată, Const. Ciopraga, în **Personalitatea literaturii române**: „Sîntem, ca structură psihologică, refractari nebulosului, absurdului. Tot ce intră în conflict cu o anumită organizare clasică a viziunii noastre întîmpină rezistenţă, de unde eşecul inserţiilor suprarealiste sau onirice, neaderente la organismul naţiunii". E vorba deci de domenii care, evident, nu epuizează nici pe departe fantasticul. O reală vocaţie pentru fantastic o au în schimb literaturile germană şi americană, francezii satisfăcîndu-şi nevoia de fantastic prin lecturi din Edgar Poe (Baudelaire) sau Hoffman (Gerard de Nerval). Eminescu a fost şi el, la rîndul lui, influenţat de romanticii germani. **Sărmanul Dionis** cultivă „insolitul, anormalul, dezintegrarea logicii introduse într-un cadru al extraordinarului". În plus, după cum „în Franţa, împrejurarea că, fără a vădi disponibilităţi cu totul speciale", prozatori ca Prosper Mérimée, Balzac, Maupassant „au dat cîteva creaţii fantastice de primă mărime", tot astfel, arată Sergiu Pavel Dan în cartea sa **Proza fantastică românească,** literatura noastră vădeşte şi ea certe disponibilităţi pentru fantastic, fapt remarcat, printre altele şi de Roger Caillois, care a introdus în a sa **Anthologie du fantastique** patru autori români: Eminescu, Gala Galaction, Mircea Eliade, V. Voiculescu. Sergiu Pavel Dan realizează, la rîndul său, o antologie, în mod firesc mai cuprinzătoare, inclusiv din punct de vedere al criteriilor, atît de largi, încît riscă, prin exces, să anuleze orice demarcaţie, iar şi iar contestată prin stăruitoare asimilări. Pentru el „nu există şi nu poate exista, prin urmare, o limită de principiu între miraculos şi fantastic". Ambiguitatea, identificată de mulţi exegeţi drept semn al fantasticului, este transferată de astă dată autorului, care va trebui „să nu se trădeze a fi purtătorul de cuvînt al unei metafizici constituite într-un sistem: religios, teozofic sau ocultist" adică al unui „fantastic instituţional". Ceea ce pune în discuţie intenţionalitatea, modalitate nu totdeauna operantă, pentru că, în definitiv, sînt foarte multe cazuri în care între intenţia autorului şi realitatea operei intervin flagrante discontinuităţi. Oricum, perspectiva rămîne, în general, fecundă, permiţînd afilierea la fantastic a unui impresionant număr de autori (Mateiu Caragiale, Gib Mihăescu, M. Blecher, Urmuz, Pavel Dan, Ştefan Bănulescu etc.), expresie sugestivă a polivalenţei unei culturi, capabilă să-şi demonstreze în continuare şi în mod definitoriu multilateralele virtuţi şi vocaţii.

Esenţial este să degajăm fantasticul din noianul de prejudecăţi, care-i barează calea la o dreaptă judecată, motiv de a privi cu oarecare reţinere demersul lui Marin Beşteliu, destul de contradictoriu prin poziţia adoptată în această problemă. Intitulîndu-şi cartea **Realismul fantasticului,** acesta leagă, în mod paradoxal, fantasticul de literatura antirealistă, ajungînd la a considera că „iraţionalismul filosofic este salutar pentru Poezie (dar şi pentru fantastic n.n.) prin viziunea propusă despre cunoaştere, cît mai ales prin căile şi „metodele" prin care aceasta poate fi dobîndită. Într-un fel, filosofia a făurit pentru artă o nouă estetică prin punerea în discuţie a căilor inductive, a conceptului de Sinteză, atribuit ca facultate a conştiinţei, prin prioritatea acordată viziunii analogice asupra cosmosului şi suplinirea limitelor raţionalităţii, prin intuiţia spontană a adevărului". Într-o epocă în care absolutizarea „intuiţiei spontane a adevărului" este supusă tirului concentric al unor gînditori (e drept, raţionalişti!) de talia lui Piaget sau Bachelard, asemenea aserţiuni par cel puţin anacronice, introducînd confuzie într-un domeniu care reclamă o clară şi nepărtinitoare tratare a datelor. Şi, în fond, un gen care se revendică insolitului datorat unei zone de indecidabilitate, faptelor care, plasate între posibil şi imposibil pun în alertă normele oricărei logici, nu poate fi cedat iraţionalismului, fie şi pentru simplul motiv că într-un teritoriu alogic indecidabilitatea este practic de neconceput. Şi apoi dezvoltarea matematicilor moderne şi existenţa futurologiei au smuls definitiv „posibilul" şi „imposibilul" din orice speculaţii gratuite, o estetică modernă avînd de racordat propria sa viziune asupra fantasticului la masivele mutaţii ale gîndirii contemporane. Mutaţii care permit o reconsiderare a relaţiei imaginarului cu fantasticul, ultimul fiind şi el de neconceput fără acel „humus intelectual", care-i permite, de pildă, lui Galvano Volpe, să depăşească romanticele disocieri şi hiatusuri dintre discursul raţional şi cel poetic, printr-o tratare la obiect a limbajului metaforic, **valid** prin multidimensionalitate şi nu prin obstinate expurgări de conţinuturi logice şi conceptuale.

Întocmai ca şi fantasticul, în ce are el mai definitoriu integrator.

Al. I. FRIDUŞ

menţiuni critice

PETRE GOT: Masa de mire

Echilibrat şi de un rafinament estetic deosebit, dovedind în acelaşi timp o interiorizare aparte, ca trăire întru poezie, sincer şi cu devoţiune, Petre Got, în recentul volum de versuri **Masa de mire** (Editura **Albatros**, 1975), reuşeşte o performanţă, ca posibilitate şi menire a poeziei în genere, aceea de a sugera cu minimum de expresie un spaţiu larg afectiv şi cognitiv. În acest volum se celebrează convieţuirea şi vieţuirea într-un cosmos, ca sărbătoare, ca sursă unică de a fi noi înşine, de a fi solidari cu propria noastră fiinţă, în ultimă instanţă, sa ai curajul să te bucuri de viaţa ta, bineînţeles, nu în sens epicureic sau de devălmăşie a spiritului, ci acel curaj de a fi tu însuţi, faţă de cosmos, faţă de casa şi Patria ta. Este un curaj al bucuriei, specifică firii românului: ,,Nimica nu-i al meu, nici eu nu mi-s / În lume sînt cinstită luminare; / Pornit-am pentru toţi către genuni, / În flacăra mea creşte fiecare". (**În flacăra mea**). Sau, ceva eminescian: ,,Un vînt aprins se cerne prin păduri, / De ceară este fiecare brad, / Imense valuri de securi / Într-una cad în mine şi recad". (**Simt cum mă cere timpul**).

Respiră în acest volum o puritate a sufletului deschis către lume, o meditaţie senină, **mioritică** asupra fiinţei umane, de aceea putem spune cu încredere despre Petre Got, că este un poet care ştie să-şi dozeze fluxul liric, are bine însuşită ,,ştiinţa" versului şi, bine exersat simţul poetic. Îi lipseşte doar o anumită concentrare spre un nucleu tematic, care să evidenţieze mai clar credinţa sa în poezie. Pentru poet, pămîntul este ,,o rostire", el vrea să desluşească firea (,,Să-nvăţ plînsul prea adînc al Firii..."), suferinţa este tot o bucurie: ,,L-am îmbrăţişat, în vis pe tata, / Suferea cu ochiul stins, / ca dovadă că moartea şi viaţa / Sînt două scene peste care a nins". (**Emblemă**).

Petre Got spune răspicat într-un vers că ,,viaţa nu e de vînzare" şi poetul are menirea de a aminti oamenilor că bucuria, ca şi poezia, este o sărbătoare a sufletului deschis către lume!

Gheorghe SIMON

MENELAOS LUDEMIS: Turbarea

Schema narativă a romanului **Turbarea** (Editura Cartea românească 1975) ne oferă o singură posibilitate: interpretarea etică. ,,Turbarea" este echivalentă cu ,,alienarea", consecinţă a teoriei care desemnează omul ca mijloc. Personajul are calităţile unui ,,zoon politikon" şi conformîndu-se acestui concept — este negativ sau pozitiv. Personajul pozitiv (Aristomenis Tiniakos, secund pe vasul ,,Temistocle — Pireu", Pantazis Sorokos, mecanic pe acelaşi vas, căpitanul Simos etc.) este un picaro, care trăieşte aventuri în căutarea binelui. Înfruntînd poliţia şi puterea nefastă a personajului negativ, el refuză compromisul. Personajul negativ (Mac, Platymeris, reprezentanţii poliţiei ş.a.) este înfruntat cu demnitate şi curaj.

Fără îndoială, intervenţia raţiunii înlătură consecinţele nefaste, justiţia şi adevărul pun în echilibru binele şi răul. Grecia şi America, aflate în cele două extreme, se înfruntă pe vasul ,,Temistocle", care are menirea să unească şi să despartă destine. ,,Temistocle" devine — astfel — simbolul libertăţii disputate. Ca o consecinţă a acestei dispute, personajele capătă dimensiuni caricaturale, de satyricon. Principiile morale lasă să se întrevadă viitorul Greciei noi, înălţarea personajului pozitiv pe culmile gloriei politice.

Roman politic de manieră tradiţională, lipsit de ambiguităţi inutile, **Turbarea** se citeşte cu plăcere, în ciuda construcţiei artificiale a unor personaje.

Corneliu POPEL

Literatură şi cunoaştere

Problema funcţiei cognitive a artei în general şi a literaturii în special a cunoscut de-a lungul anilor accepţiuni dintre cele mai diverse, a generat dispute adesea polemice, a suferit reevaluări esenţiale ori amendări de amănunt, fiind — evident — deschisă şi astăzi. Unghiurile de vedere diferite au dus la concluzii cu caracter foarte diferenţiat, de la eseuri teoretice pînă la poeme.

Marea majoritate a scriitorilor au încercat cu mijloace proprii să dea un răspuns acestei întrebări. Poate tocmai din cauză că materialul în această problemă este deosebit de bogat, întocmirea unei antologii cum este cea a lui Mihai Nadin şi A. I. Brumaru, **Literatură şi cunoaştere** din seria ,,Permanenţe. Perspective" a Editurii Eminescu e dificil de realizat, fiind în orice moment pasibilă de adăugiri. Ea nu poate fi totală şi tocmai din acest motiv apare o dificultate în plus, aceea a selectării materialului pe care va să-l conţină. Pe ce criterii? Comuniunea de idei, adversitatea lor, greu de spus.

Autorii antologiei îşi îndreaptă din această cauză atenţia asupra întregii literaturi române selectînd din diferiţi autori opinii explicite din felurite eseuri ori implicate în armătura de idei a operelor literare în sine.

Dau răspuns, astfel, acestei întrebări capitale slujitori ai condeiului din toate timpurile, reuniţi în antologia de faţă, de la Macarie şi pînă la scriitorii generaţiei contemporane.

Fără îndoială rămîn în afara selecţiei mulţi scriitori şi multe opere — şi nota asupra ediţiei dă explicaţii utile în acest sens — dar marele merit al antologiei este acela de a fi găsit cele mai semnificative fragmente, opiniile cele mai răspicat şi argumentat afirmate.

Anatol GHERMANSCHI

Schele

Întors printre noi, Negru Vodă,
Tu nu m-ai lăsa
Răstignit pe cupole,
De-ai şti că fără schele
Am să cobor
În zbor de Manole.

N-ai schilodi schelele
De-ai mai şti,
Că în avîntul meu
Sîngerînd lumina,
Voi sădi-n cuvînt
Fîntîna ;

Răcoroasă-n secetă
Şi fierbinte-n ger,
Ce setea de înalt va adăpa
Cu şuvoaie de cer.
Fiind precum ţi-e teamă,
Zidirea cea mai de seamă.

O, nu-ţi mai cerşesc
Infirmele schele
Prea-negrule Vodă
Şi nu-ţi fie milă,
Că mi-au crescut de-acum
Aripi de şindrilă...

Ori dorul

Ce înalt am iubit
Ştie numai
Acea primăvară.
Dar nu mai ştiu
De-mi cînta în suflet,
Ori prin pomi, afară.

Ce adînc m-a durut,
Ştie numai
O toamnă tirană.
Dar nu mai ştiu
De frîngea prin arbori
Ori la mine-n rană.

Ce fierbinte doresc
Ştie numai
O vară-n amiază.
Dar nu mai ştiu
De arde în soare
Ori prin mine-i trează.

Şi ce rece nu vii,
Ştie numai
O iarnă polară.
Dar nu mai ştiu
De fluvii îngheaţă,
Ori dorul mi-l ară..

Gheorghe ŢIPLEA

Fruntea lui Mihai Viteazul

Urc dealul,
blînda golgotă a unei istorii
care cheamă
Voievozii timpului
cu suliţi către restriştile toate
dinspre care martirii mai vin
cu frunţi — moştenire,
cu limbă de caznă lăsată
în locul soliei
zîmbitoare ca lacrima ruptă-a cucutei.

Nu uităm
timpurile vechi ca durerea
despărţirilor vremelnice
de-aceeaşi Cetate !
Nu uităm
timpurile-cremene mioritică
pentru care ne-am strîns nu o dată
să dăm răspunsul străvechi
al Fiului lui Scorilo
celor care veniră cu trufie aici.

Zadarnic loviră fruntea aceasta,
Ea ne răsare la fel
atunci cînd ne recunoaştem străbunii
în zarea chemării
de-a exista !
Zadarnic răscoliră morminte
Capul viteazului l-am ascuns
sub lespedea-ntreagă a pămîntului românesc.
Capul lui
rămîne aici
pe umerii dornici
de poverile roadelor noastre,
cu priviri care-alină,
veghează
sau înspăimîntă pînditoare priviri ;
îl purtăm
în durerea şi bucuria istoriei.

Da
Ne-am învăţat bine lecţiile istoriei,
lecţiile scrise în anii 100
şi mai încolo,
şi după,
Lecţiile de Posada, de Călugăreni, de Iulia Alba.
lecţiile toate cîte mai sînt
către Mărăşeşti şi Oituz
şi apoi mai departe
pentru că pămîntul acesta
îşi scrie la fel numele
cu Pîinea şi Sarea.

Ion Mihail POPA

Cercetarea ştiinţifică şi modernizarea industriei

(urmare din pag. 1)

În deplină concordanţă cu tendinţele şi cerinţele manifestate în evoluţia industriei naţionale, cercetarea ştiinţifică este orientată cu precădere spre acele domenii care pot contribui nemijlocit la progresul producţiei materiale. Se dă, în acest sens, o mai mare atenţie cercetării aplicative şi de dezvoltare. Această orientare nu semnifică însă neglijarea cercetărilor fundamentale. Partidul nostru concepe dezvoltarea cercetării ştiinţifice ca un tot unitar, combătînd acele tendinţe de a separa în mod abstract cercetarea fundamentală şi cea aplicativă.

Cheltuielile tot mai mari antrenate în sectorul cercetării ştiinţifice impun nu numai o bună organizare a acestuia, ci şi o judicioasă repartizare a forţelor de cercetare pe domenii ale ştiinţei şi pe teme. Pentru rezolvarea acestei din urmă cerinţe şi-a făcut treptat tot mai mult loc şi în acest domeniu planificarea.

Întreaga activitate de cercetare ştiinţifică este cuprinsă în prezent într-o secţiune a planului naţional unic de dezvoltare economico-socială. Există, elaborat, un program general de cercetare pe 10 ani, precum şi programe speciale pe teme prioritare ; pentru unele domenii există prognoze de lungă durată pînă în anul 2.000. Este important de subliniat faptul că, în programul menţionat, circa 70 la sută din obiectivele de cercetare înscrise contribuie la rezolvarea problemelor modernizării industriei, cu deosebire în ramurile chimiei şi construcţiilor de maşini.

Pe baza indicaţiilor date de către conducerea partidului, prin lege s-a stabilit ca în cadrul planului naţional unic de dezvoltare economică şi socială a ţării secţiunea referitoare la cercetarea ştiinţifică şi progresul tehnic să preceadă celelalte secţiuni. Indicatorii cercetării şi introducerii progresului tehnic devin în acest mod elemente dinamizatoare, de realizarea cărora depinde în ultimă instanţă modernizarea întregii economii naţionale.

În rîndul măsurilor importante stabilite pentru creşterea contribuţiei ştiinţei româneşti la dezvoltarea economiei se înscriu şi acelea care contribuie la integrarea învăţămîntului cu cercetarea şi producţia. Rezultatele bune obţinute de pe urma acestor măsuri, concretizate în numeroase invenţii, inovaţii şi produse noi dovedesc pe deplin justeţea acestei orientări dată de către partid.

Obiectivele care stau în faţa cercetării sînt deosebit de complexe, rezolvarea lor în timpul optim va necesita desigur, în continuare, dezvoltarea bazei tehnico-materiale cît şi perfecţionarea formelor de organizare şi conducere a forţelor ştiinţifice.

Măsurile luate în scopul concentrării şi folosirii în comun a bazei tehnico-materiale pentru producţie-cercetare şi învăţămînt dau o perspectivă clară evoluţiei viitoare şi garanţia unor rezultate tot mai bune pentru progresul social-economic al ţării noastre.

În cuvîntarea ţinută la Conferinţa naţională a cercetării ştiinţifice şi proiectării, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al partidului, arăta că „Avem un număr mare de probleme de soluţionat în cincinalul următor, dar cei 100 000 de cercetători, cîţi vom avea în 1978—1979, vor putea face faţă cu succes acestor sarcini. Unind forţele putem soluţiona toate problemele înscrise în Directivele şi Programul partidului !"

Dezvoltarea bazei tehnico-materiale a cercetării, îmbunătăţirea continuă a organizării şi conducerii acestui domeniu, constituie premisele sigure pentru abordarea cu succes a problemelor complexe din viitorul cincinal, definit ca cincinal al revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane.

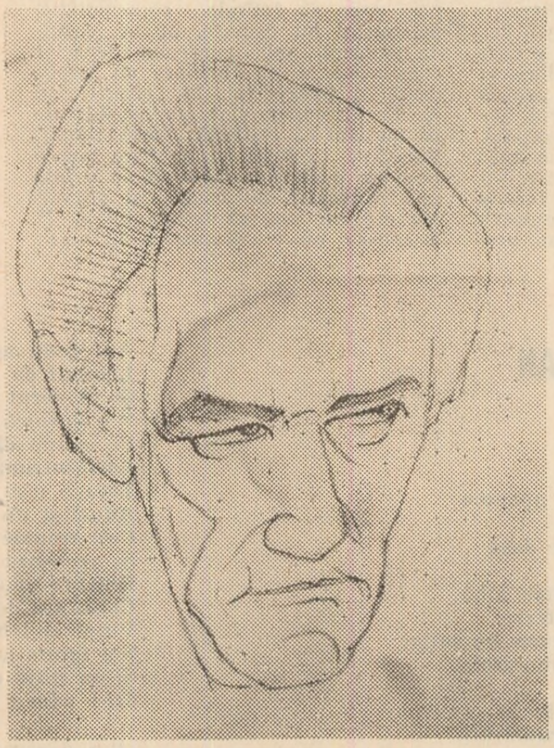

Dan HATMANU : „Gică Popovici"

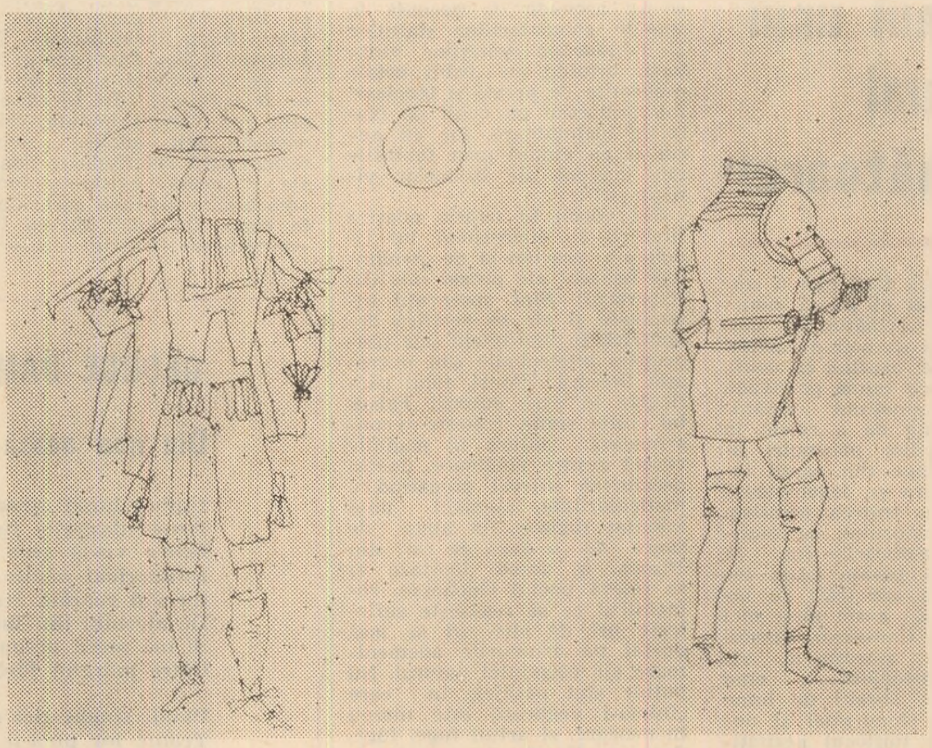

Francisc Bartok : „Spaţii"

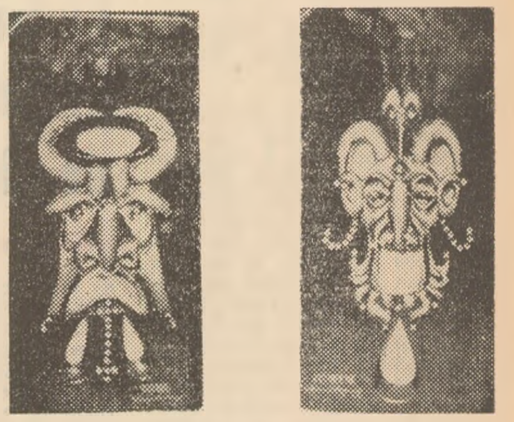

Gh. ANTON : „Zodiac"

Întoarcerea desenului risipit

În seara premierii cu **Burghezul gentilom,** a avut loc vernisajul (observaţi, de-abia aici, firescul barbarismului) unei expoziţii de desene, avînd ca personaje principale pe Dan Hatmanu şi pe Francisc Bartok. Primul — cu o **primă** suită de portrete în creion ale actorilor Naţionalului ieşean, unii din ei trecuţi între **umbrele** lui Aurel Leon (prefaţatorul expoziţiei), al doilea, tot cu creionul, într-o funambulescă **garderobă** de epocă.

Dan Hatmanu ştie să-şi regăsească uneltele pe care, cu o generozitate dezarmantă, le-a risipit în ani. Şi, ce e important, ştie unde le-a lăsat. Cîţi nu uită că au desenat de dragul de a desena, fără tirania **finalităţii !** O finalitate în serviciul despoticei **compoziţii,** care, ca şi romanul, obsedează cu egoism pe artistul de azi. Să nu hulim compoziţia, să-i recunoaştem hegemonia, dar să nu ne uităm la desen, la cheful de a desena, cu ţîfna preţioaselor doamne moliereşti. Dan Hatmanu n-a uitat anii cînd, împreună cu alt bolnav de desen, Constantin Baciu, ieşea **la desen,** cu mapa sub braţ, în stradă, iscodit de pietoni care se duceau sau care se întorceau de la Hală. Şi acum, din cînd în cînd, **trădînd** compoziţia, lăsînd-o să aştepte în atelier, udă, fuge să facă desene. Acolo unde fuge, regăseşte totdeauna uneltele lăsate. Ultima dată, cum ne-o arată seria de planşe din **Foaierul roşu,** a fugit în vecini, la Teatru, să-i deseneze pe actori. I-a desenat, şi ni i-a înfăţişat, într-o primă serie, în propriul fief, la **galerie,** unde răzbat sublimele minciuni dintre cortine şi sufituri, unde ajung rumorile şi aplauzele. Numai că, de data aceasta, Hatmanu n-a mai vrut să fie desenatorul **rău** din seriile de la **Cupola** şi de la **Cronica,** ci doar ghiduşul Ariel, elful micilor farse. A vrut să fie politicos cu actorii, aşa cum, luînd cuvîntul într-o mare adunare a pictorilor şi sculptorilor, maestrul Baba a spus că se simte oaspete şi că, de aceea, ţine să fie un om politicos... Că, venind vorba, de la acelaşi maestru i se trage lui Dan Hatmanu apetitul pentru desen, pentru portret. Politicos cu actorii, deci. De unde şi suita aceasta nu atît de şocantă ca celelalte, cu care ne obişnuise, de un echilibru asemănător întrucîtva stampei tradiţionale româneşti, cu vădita intenţie de a nu atinge sensibilităţile unor oameni prin excelenţă sensibili, în realitate acele minunate spirite care ne aduc în serile cu ninsori, sau cu ploi, sau cu stele, bucuriile nebune ale închipuirii. Linia e cuminte şi ascultătoare, ţinută atent în frîu, ca pe un cal la prima cursă, urmărind cu fidelitate cvasifotografică modelul, respectînd cea mai mare parte a datelor fizionomice, într-un cuvînt, **numind** personajul. Da, calificativul cel mai potrivit este **fidelitate.** Şi totuşi, demonul, de data aceasta un demon mai mic nu poate sta liniştit în creionul desenatorului şi divulgă de la fiecare cîte ceva care, probabil, nu s-ar vrea divulgat. Din nou — rara dexteritate cu care e înzestrat Hatmanu, perspicacitatea de a iscodi ascunzişuri, de a găsi corespondenţa acestora pe obraz : o schimă, un rictus, un zîmbet, deci o bonomie, un ambiţ, o renunţare...

Şarmantă treabă !

★

Unul dintre cei care par să descopere de-abia acum desenul este Francisc Bartok, prin excelenţă om de pictură, de şevalet, cu tot ce presupune această condiţie, printre altele, fiind vorba de desen, şi de ceea ce numeam **desen cu finalitate,** ca auxiliar al compoziţiei. Să nu se înţeleagă de aici neştiinţa-i de a desena ; oricînd, urmărindu-i o pictură, vei descoperi linia, reţeaua ascunsă pe care stă culoarea grea şi rafinată. E vorba acum doar de propunerea desenului ca fiinţă în sine, pentru sine, în propriul ei serviciu. Pretextul e, mai întîi, o seară Molière, apoi o imaginară garderobă veche, apoi o tentaţie ludică, greu de crezut la Bartok, artist de gestică gravă, dar, iată, materializîndu-se spre surpriza noastră. Poate e bine să divulg un mic incident : chemat de pictor să-i văd primele din această serie de desene, pentru a-i prefaţa catalogul, marcat probabil de ceea ce numeam gestica sa gravă, (de altfel, forma în care se găseau atunci desenele, era absolut neconcludentă), am refuzat politicos. Nu ştiu ce s-a întîmplat, poate şi refuzul să fi lucrat bine în cazul acestui artist, prob, dar la deschidere am descoperit cu plăcută şi de-acum durabilă emoţie, reusita : desenele lui Bartok nu sunt, după înşelătoare aparenţe, nişte simple caligrame pe o temă vestimentară, ci structuri de sine stătătoare, combinaţii aparent lejere, în fond profunde integrări în spaţiu, caz în care desenul e creator de planuri, de adîncimi. Şi, finalmente, linia, această linie deloc abilă, făcută cu remarcabilă reticenţă, de o plasticitate incontestabilă, lăsată, cum observă George Popa în catalog, să-şi dezvolte nestingherită încărcăturile narative, virtuţile plastice.

★

Descoperim în foaierul teatrului patru panouri, în tonalitate degradată, aparţinînd mereu inventivului creator Gheorghe Anton, designer cu disponibilităţi de făurar. **Zodiacul** său este de o frumuseţe elegantă, destinată mereu proiectatelor noastre interioare. De văzut.

Val GHEORGHIU

Un studiu despre progresul artelor

Al. DIMA

Una din vechile probleme controversate e, desigur, cea referitoare la progresul artelor și valorii estetice în genere. Li s-a contestat acestora într-adevăr, posibilitatea evoluării pe o linie ascendentă, cel puțin, într-o măsură, asemănătoare relativ cu graficul științelor naturii. Kant și apoi Croce au statuat argumentele socotite de ei peremptorii cu privire la inexistența vreunui progres perpetuu al artelor. S-a ajuns, îndeosebi, la **teoria unicatului** artei atît de frecventă și axiomatică, și astăzi. Fiind „unicate“, fără comunicare, ca niște insule izolate în timp și spațiu, operele de artă ar fi lipsite de orice relații dintre ele, și, prin urmare, și de cele de progres, rezultate prin comparație.

Dezvoltarea esteticii contemporane în direcția teoriei informației, a sistemelor, a ciberneticii și a altor metode moderne, în genere a cercetărilor interdisciplinare, a supus însă problema unor noi dezbateri și analize care tind a depăși vechea poziție sceptică privind progresul artelor.

De curînd, Editura Științifică și Enciclopedică a publicat o temeinică lucrare semnată de profesorul **Ignat Florian Bociort** de la Facultatea de filologie din Timișoara și care se referă la problema citată sub titlul **Teoria progresului literar-artistic.** Clar sistematizată, cartea dezvoltă — în capitole limpezi — ca obiective dominante, o critică stringent argumentată prin care se combat soluțiile negativiste proclamînd inexistența progresului în arte, examinează contribuțiile epocilor anterioare, schițează metodologia unei noi cercetări pe baze marxiste, analizează **ideea de model** în istoria artelor și literaturii — așa cum e văzută astăzi — în sfîrșit sprijină orientarea criticii și creației literare contemporane.

Concluzia generală a lucrării constă în concepția că există totuși **un proces progresiv** atît în artă cît și cu privire la valoarea estetică ce purcede de la **un model abstract.** Acesta sintetizează invariabilele operelor de artă de-a lungul istoriei lor și anume: tematica, tipologia, diferitele fațete ale formei etc. rezultate din contribuțiile generațiilor anterioare de artiști, ale unei colectivități ideale în timp și spațiu. Modelul abstract rămîne însă condiționat de coordonatele istorice și sociale ale operei, ceea ce alcătuiește miezul științific propriu zis al lucrării de față.

Remarcăm, îndeosebi, reanalizarea caracterului de „unicat“ al artei și al tendinței exagerate de absolutizare a lui.

Profesorul docent deschide, cu acest punct de vedere, o nouă perspectivă de soluționare a problemei în discuție.

Lucrarea e riguros redactată, poate chiar prea riguros și abstract, și ar necesita exemplificări mai ample.

Informația abundentă, spiritul critic și combativitatea în continuă efervescență, tendința spre originalitatea de idei, aplicația marxistă suplă și creatoare — recomandă acest studiu nu numai teoreticienilor artei, ci și criticilor literari.

Lirismul unui „manual de vînătoare“

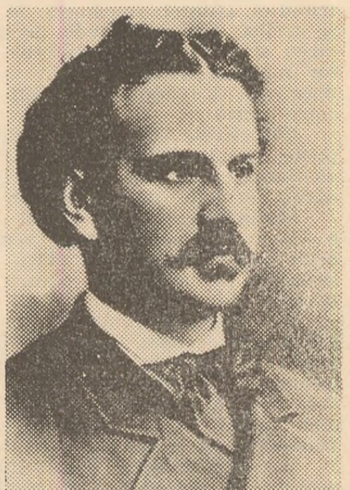

Discutată de istoria literară în aspectele-i dominante, considerată „mozaic“ și „simfonie“, o „operă de educare estetică a spiritului public“ (Al. Dima) sau o „carte despre o carte încă nescrisă“ (N. Manolescu), **Pseudo-Kynegetikos** stîrnește mereu studiul cercetătorului, ea apărînd continuu, odată cu trecerea timpului, mai nouă. O anume taină ce sălășluiește în țesătura ei intimă cheamă și recheamă cititorul pregătit să o înțeleagă. Păstrîndu-și prospețimea și ineditul, ea exercită o perpetuă atracție indiferent de numărul anilor adunați de la apariție. Deși a devenit o operă centenară (a fost scrisă în primăvara anului 1874 „subt aburoasele sărutări ale soarelui de aprilie“) s-ar putea crede că ea nu mai răspunde gustului estetic contemporan. Și, totuși, recunoaștem cu plăcută surpriză că îi căutăm adeseori tovărășia, ori de cîte ori simțim nevoia reîntîlnirii cu „dulcea cugetare“, finețea cozeriei și erudiția de bun gust.

Lectura „falsului manual de vînătoare“ generează aceeași încîntare pe care o încercăm în fața capodoperelor picturii, sculpturii și muzicii universale; o încîntare ce se cere repetată de nenumărate ori, fără a plictisi vreodată. Și aceasta înseamnă că ne găsim în fața unei opere unice, create de un umanist din „seria“ lui Lorenzo de Medicis, Rabelais și Anatol France (T. Vianu).

De altfel, chiar în momentul apariției acestei lucrări, Eminescu i-a punctat principalele caracteristici într-o recenzie scrisă imediat după publicare. Marele poet îi pătrunsese, printre primii, valorile literare și îi sesizase noutatea în cîmpul literaturii române. Evidențiindu-i stilul epistolar, al „scrisorilor intime“ precum și o „melancolică descripție“ în comentariul tablourilor ce înfățișează scene de vînătoare, Eminescu nota: „Difficiles nugae. A înfinge o singură țintă colorată pe răbdătoarea hîrtie nu e nimic, ci dar a le așeza cu acea profusiune cu care o face autorul cărții **Pseudo-Kynegetikos** cu vremea devin nimicuri foarte grele“. (M. Eminescu: **Pseudo-Kynegetikos** de Al. Odobescu— în **Opere complete**, Buc., 1914, p. 376). Deci, înaintea altor interpretări, cel mai mare poet al nostru recunoaște operei odobesciene fiorul participării artistului, dincolo de cuvîntul scris.

De unde vine și cui i se datorește această undă lirică într-o lucrare cu aparent caracter expozitiv, într-un eseu despre vînătoare?

O primă explicație ar fi structura intimă a lui Odobescu; omul și artistul sensibili la culoare și sunet, la natură și poezie știu să dea frîu liber „deșartei închipuiri a imaginațiunii“ vînătorești, cu scopul de a se confesa și explica, într-o manieră inedită și de rafinament. Dacă nu ascultăm vibrația interioară a acestei cărți, ce adeseori sună ca o spovedanie, nu putem descifra zbuciumul unei vieți, ce întreprindea cu încăpățînare o „fantastică călătorie“ în care sufletul să hoinărească fără nici o stavilă, așa cum el însuși nota: „eu, ca un nevinător ce sînt, m-am apucat să colind răstimpii și spațiile, căutînd cu ochii, cu auzul și cu inima priveliști, răsunete și emoțiuni vînătorești“. Dorința de a retrăi în lumea propriilor plăsmuiri literare convinge din capul locului că opera se îngemănează cu viața, cu trăirea afectivă. Prezența creatorului, cu sentimentele și amintirile lui, în nenumăratele pasaje („Din copilărie și eu am trăit cu tămădăienii... Eu n-am uitat nici pe răposatul Caraiman, veselul și priceputul staroste al vînătorilor tămădăieni..., cînd uneori fugim obosiți de lume și rămînem, singuratici și neturburați, în mijlocul nesimțitoarei sălbăticiuni“...) face ca lungul excurs, pe tărîmul artelor, despre vînătoare, să capete viață, să trăiască asemeni unui mare și inegalabil spectacol, în fața ochilor uimiți ai cititorului. Cu siguranță că lipsa acestei participări continue a autorului ar diminua, sau chiar ar anula emoția artistică.

Cea de a doua motivare ce se poate aduce pentru a justifica lirismul „falsului tratat“, se leagă de specificul eseului, ca gen literar. Se știe că „suflul animator al eseului“ nu poate fi stringența logică ci reflecția subiectivă, unilaterală“, observă Adrian Marino (**Dicționar de idei literare**, Ed. Eminescu, 1973 p. 609), iar eseistul „monologhează și dialoghează într-un spirit de deplină independență față de obiectivitatea curentă“. Cunoscîndu-și bine maestrul în arta eseului literar, pe Xavier de Maistre, pe care îl citează în primele pagini ale cărții sale, și uneori scriind în maniera acestuia („Și-n adevăr, să sedem strimb și să judecăm drept: oară ce desfătare vînătorească mai deplină, mai netărmurită, mai senină și mai legănată în dulci și duioase visări...“), Odobescu construiește rascolitoare soliloevii, adevărate punți ce leagă diferitele părți ale eruditei sale călătorii imaginate cu lumea-i lăuntrică. Chiar de la primul capitol scriitorul exclamă printr-un solecism admis doar lui „Dar însă, și eu am crescut pe cîmpul Bărăganului! Et in Arcadia ego! Și eu am văzut cîrdurile de dropii, cutreierînd cu pas măsurat...“. Ce înseamnă alăturarea naturii Bărăganului, rememorată cu ochii copilăriei, de îndepărtată țară a păstoriior greci, simbol al timpurilor fericite de altădată? E dezvăluirea discretă cu o ușoară nuanță de tristețe a ceea ce a fost plăcut, în trecut, și prezentul răscolitor, chinuitor, pe care Odobescu îl trăia. Acestea cîteva cuvinte închid în ele tot zbuciumul unui spirit ce se ascunde cu decență în spatele comentariilor statuilor și tablourilor zeităților vînătorii, urmînd cu „ochii cetele nesocotite de arcași și lăncieri“ sau „rătăcind cu ochii pe plaiurile încîntătoare, iar cu auzul și cu gîndul prin fantasticile regiuni ale basmelor vînătorești“.

S-a vorbit în istoria noastră literară de clasicismul lui Odobescu, precum și de „tendințele baroce“ ale prozei sale (D. Păcurariu). Sînt observații întemeiate și ele se verifică deopotrivă în multiplele sale preocupări intelectuale sau în creația literară. Totuși, felul particular în care autorul **Falsului tratat** simte, trăiește și consemnează natura în paginile prozei despre vînătoare, uneori neașteptat, alteori pregătind cu meticulozitate, asemeni unui talentat regizor, un apus de soare sau „o gură de rai“ din Bisoca, în aceste ipostaze ni se relevă poetul Odobescu, romanticul ce se regăsește sufletește ori de cîte ori se lasă purtat pe drumurile ademenitoare ale peisajului natural. Nu puține sînt pasajele în care „inima-i veghează este mereu în mișcare, și uritul fuge, fuge, departe, dincolo de nestatornica zare a nemărginitei cîmpii“ pentru a se umple de „farmecul tainic al singurătății“, de „susurul noptatic (ce) se înalță de pre fața pămîntului: din adierea vîntului prin ierburi, din țîrîitul greierilor, din mii de sunete ușoare și nedeslușite se naște ca o slabă suspinare ieșită din sînul obosit al naturei“ (...). Citind cartea naturii și repovestind „emoțiunile“, filtrate de propria-i sensibilitate, Odobescu, se așează, din acest punct de vedere alături de Al. Russo și C. Hogaș. Detașarea și spiritul lucid se topesc în fața minunilor naturii, biruind întotdeauna eul artistului, afectivitatea lui.

Un fapt rămîne, credem, de necontrazis: dincolo de „cerințele“ unui **Tratat de vînătoare**, scris de un „nevînător“, cu un titlu „pedantesc și archaic“, dincolo de hățișul doctelor digresiuni descoperim sufletul artistului cu bucuriile și amărăciunile, cu reveriile și realitățile existenței omului Odobescu.

Antoaneta MACOVEI

Rondurile de noapte ale criticului

Puternica vocație critică a lui Mircea Iorgulescu este, temperamental vorbind, a unui polemist de aleasă marcă, sincer, uneori chiar brutal de sincer, frenetic, lucid, necruțător, dispus oricînd să provoace discuții de răsunet, să „demoleze“ false valori, să demaște în mod drastic, indiferent de nume, de poziție socială, mediocritățile, totul petrecîndu-se sub nevoia imperioasă de a spune adevărul despre literatură. Rondurile criticului respectă acest „program“, sînt îmbrățișate de o febră a participării, de o voință neînduplecată de a limpezi teritoriile invadate de confuzii, de a impune, prin opoziție, un punct de vedere tranșant exprimat. Singurul volum al criticului, **Rondul de noapte** (1974), nu ne vorbește decît foarte puțin despre posibilitățile autorului, căci dacă am aduna într-o serie de volume tot ce a scris Mircea Iorgulescu am avea o imagine cuprinzătoare, reală, a unei activități risipite cu dărnicie în **România literară, Luceafărul, Convorbiri literare, Tribuna, Argeș** etc. Mircea Iorgulescu este unul dintre cei mai prolifici critici de astăzi, ceea ce nu înseamnă că prolificitatea ar atinge, prin exces, superficialitatea. Critica lui Mircea Iorgulescu nu răspunde unui astfel de calificativ; aproape toate analizele sale se întemeiază pe un gust sigur, pe o dreaptă judecată de valoare, pe o ierarhie în care injustițiile sînt rare. Poziția critică a lui Mircea Iorgulescu în fața literaturii actuale este a unui spirit inflexibil, bătăios, dar constructiv. Rondurile criticului ne conving prin franchețea comunicării ideilor, prin polemica aprinsă cu care el caută să-și netezească drumul spre a înlătura o producție de serie și a saluta cu entuziasm operele de excepție.

Rondul de noapte este, dacă nu o sinteză de mari proporții, în orice caz, o schiță îndrăzneață a formelor estetice care anunță după 1945, temele literaturii noi. Este, fără îndoială, acea schiță care, prin identitatea ei, prin deschiderea largă, fecundă, spre înțelegerea Revoluției, ca moment crucial în istoria României, creează ideea fundamentală a sincronizării evenimentului social și politic cu o conștiință estetică nouă. Literatura încearcă să fie în acord cu acest fenomen, să-l înfățișeze. Mircea Iorgulescu intuiește sincronizarea, noutatea vieții și a condiției omului, momentele nașterii literaturii contemporane. Procesul este de o recunoscută complexitate. Tranziția este aceea care marchează un început și întemeiază granițele unor noi forme de expresie. Tranziția ar fi reprezentată de Emil Botta, Maria Banuș și Cicerone Theodorescu. Noi am fi schimbat ordinea și nu i-am fi uitat pe Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Miron Radu Paraschivescu, Eugen Jebeleanu și Geo Dumitrescu. Nu e vorba de o posibilă scară de valori, ci de o realitate. În acord cu principiile din **Cuvînt înainte**, criticul dovedește prin analize substanțiale, deocamdată referindu-se doar la poezie și proză, existența formelor și structurilor literare care s-au format în timp. De fapt, Mircea Iorgulescu construiește fiecărui scriitor un profil scos de sub clasificările arhicunoscute și repus în circulație în urma unei relecturi proaspete și în afara prejudecăților. Mircea Iorgulescu rupe mătasea înșelătoare a vechilor „păreri critice“ creînd în jurul operei un aer purificat, respirabil, înlesnind astfel să se apropie dintr-o altă perspectivă de inima operei. Curios, Mircea Iorgulescu n-a teoretizat nici o metodă ultramodernă și nici nu s-a jurat pe viață că nu va părăsi niciodată „structuralismul“ sau „tematismul“, ci și-a descoperit de fiecare dată, fără complexe, cînd opera i-o reclama, o metodă. Profilurile lui Mircea Iorgulescu dovedesc o bună inițiere în metamorfozele poeziei, prozei, în valorile lor. Esențial este faptul că Mircea Iorgulescu știe să traducă vocea fiecărui poet și prozator. El nu confundă niciodată o mască cu alta. Originalitatea lui Emil Botta „constă într-un iute joc de măști alternînd între grimasă tragică și tizlă ironică, joc susținut cu frenezie imaginativă“. Autorul **Întunecatului April** „practică în fond un teatralism superior, în care proza se confundă indefinibil cu sinceritatea și tot farmecul acestei poezii stă în extravagantul aspect de bufonadă tragică“. O necruțătoare și dură, poate prea dură, polemică duce Mircea Iorgulescu cu versurile lui Cicerone Theodorescu. Criticul este rău cu o „operă“ însumînd în două volume groase și compacte aproape 1000 de pagini, agonizînd în cea mai scandaloasă banalitate. Cicerone Theodorescu „ilustrează aproape perfect condiția epigonului“. El este un „versificator prodigios“ care cultivă un fals hermetism, o simplă fanfaronadă. Cicerone Theodorescu se adaptează fără dificultate oricărei formule lirice anulîndu-și, astfel, orice voință de a ajunge la o minimă și eficientă originalitate. Efectul este dezastruos: poezia cade în cel mai curat epigonism posibil. Cînd talentul există, cînd opera face să întîrzie contemplația, polemistul nu dispare, nu se ascunde prudent sub perdeaua frazelor convenționale, ci disociază cu inteligență și imaginație. Începuturile lui A. E. Baconsky sînt desconsiderate pe motivul că respectă „moda“ timpului. Cînd evoluția se produce poezia iese din această experiență cu o față mai apropiată de emoție și adevăr. Nu credem însă că poezia lui A. E. Baconsky nu e „dramatică în sine“, că ea ar fi [...] me“. Volu[...] de un astfe[...] mentul La[...] Iorgulescu [...] vederea p[...] tăți. Toate [...] s-ar încadr[...] macedonsk[...] nu apar, [...] ție. Lipses[...] criticului: [...] lexandru, [...] oiana, Gh[...] unui „ronc[...] cios unui [...] zată în s[...] poeți“, ma[...] revista cl[...] numai ei, [...] tradiția. „[...] coperim la [...] mând, Mir[...] el. Adrian [...] Poeziile lu[...] **rile Eleusi[...]** tate, diafa[...] zicale, ușo[...] poet o „te[...] monie“, pu[...] cea Dines[...] matul juv[...] în expans[...] nă“. Poez[...] o muzicali[...] o fac de [...]

Siguranț[...] în teritori[...] velei ne [...] de profesi[...] terea de [...] ză (Marin [...] pescu, Tit[...] interzice [...] lar[...] con[...] nici o di[...] jugă cu [...] nistru, ce[...] morale ca[...] norm, de [...] rate și vi[...] nală a li[...] Popescu [...] unei dom[...] nativ înc[...] tic și es[...] Iorgulesc[...] rea ident[...] român. Ia[...] și „poves[...] rău. Gra[...] cuze adu[...] nelor lui [...] lipsește „[...] rul „înce[...] o constru[...] tirea în [...] marea n[...] căci „Buc[...] rerea — [...] șire din [...] schimb c[...] stracte, c[...] laborator[...] ca o gh[...] „Tezistă, [...] speculații [...] și cu ar[...] Alexandr[...] agreabilă [...] mijloace [...]

„Rondu[...] lui conti[...]

GEORGE DAMIAN

Din nou acasă

Umbre lungi așează noaptea
Peste-ntinderile firii
Într-o vrajă grea se lasă
Întunericul deplin.
Eu îmi reazăm fruntea albă
De alcoolul din luceferi
Și mă pierd pe-un zvon de suflet
Către margini fără margini...

Plopii singuratici suie
Teama lor pînă-n frunzișuri.
Peste întuneric țipă
Lemnul hăituit de vînt
Bunii mei părinți se-ntoarnă
De uitare în mormînt
Și se stinge unda mării
Cînd ajunge pe pămînt.

Dintre morții mei de suflet
Cel mai des mă tem de tata;
Îl aud cum tot înjură
Cînd de foame, cînd de frig.
Din acest ținut de veghe
Eu mă tem dar tot îi strig
Și de spaime mor salcîmii.
De rușine se usucă
Griul tînăr, viță crudă
Și prin casa bătrînească
Grinzile de spaimă-asudă...

A trecut de crucea nopții
Osia din carul mare
Pe un fir de lună nouă
În pădure umblă hoții
Și-n ferestrele de-acasă
Se lovesc trei lilieci
Iar prin iarba din ogradă
Vor să zboare uzii melci...

Am venit acasă iară[...]
Lemnul de la poartă[...]
Și în aerul tomnatic[...]
E o dornică risipă[...]
Pe colina dinspre lu[...]
Latră-ntruna niște ci[...]
Tata a ieșit [...]șură[...]
Aducînd un [...] în[...]
Caii tropăie în grajc[...]
Și nechează înfundat[...]
Dinspre miazănoapte[...]
Cerul s-a decolorat[...]
Vinul ce-l băuse tat[...]
S-a întors iar în butc[...]
Și-un pitic cu fața l[...]
Mi-l aduce cu gălea[...]

„E o noapte rea“ îm[...]
Bea! e vin din cel n[...]
Chipul meu se alung[...]
Și docil i se supune.[...]
Bea! îmi zice și dis[...]
Tot așa, ca o ninsoa[...]
Iar în locul lui prin[...]
Aud pași ușori și-na[...]
Ca o adiere blîndă[...]
Ca un tainic jurămî[...]

Vreau s-aprind o lu[...]
Ca să pot privi în [...]
Dar lumina-i se prel[...]
Ca o lacrimă-n pah[...]

De cai îmi est[...]

De cai îmi este inim[...]
Și ochii îi trimit sp[...]
Le-aud nechezul în [...]
Bătîndu-mi ritmi de[...]

numai „expresia unei dra-
nul **Cadavre în vid** exclu-
l de punct de vedere. „Mo-
biş“ este pentru Mircea
o radicala schimbare in
ecizării unei reale identi-
adevărate, dar poeţii care
a momentului, cu excepţia
anului Adrian Păunescu,
u sînt luaţi în considera-
din tabla de materii a
Nichita Stanescu, Ioan A-
Dan Laurenţiu, Ana Blan-
orghe Pituţ ş.a. E riscul
de noapte prea creain-
singur principiu. E anali-
himb noua „generaţie de
oritatea lor afirmaţi în
jeană **Echinox.** Ei, şi nu
au asimilat foarte repede
emne noi de lirism“ des-
Horia Bădescu, Dinu Flă-
ea Dinescu, Paul Emanu-
Popescu şi Ion Mircea.
Horia Bădescu din **Ma-**
sînt „De o mare simpli-
e şi graţioase, foarte mu-
hieratice“; se remarcă la
dinţa spre suavitate şi ar-
itate şi inocenţă. La Mir-
criticul apreciază „frea-
nil, bucuria unei vitalităţi
ne, jubilaţia adolescenti-
lui Ion Mircea traduce
ate şi o transparenţă care
econfundat.
cu care criticul se mişcă
e romanului sau ale nu-
c să vorbim de un semn
nalizare. Se vede aici pu-
nstrucţie critică, de sinte-
Preda, Dumitru Radu Po-
s Popovici). Criticul nu-şi
olubatea analizei, formu-
să, diagnosticul pus fără
cultate : „tragicul se con-
rsa, comicul trece în si-
mai întunecate drame
ătă un aspect de bîlci e-
eprezentaţie stranie, colo-
ente, nota cea mai origi-
raturii lui Dumitru Radu
nd dată de suprapunerea
ante eticiste pe un fond
at către pitoresc fantas-
tism“. Critica lui Mircea
merge direct la dezvălui-
ţii literare a scriitorului
-l pe Ion Băieşu „clasat“
cînd de bine cînd de
şi uneori întemeiate a-
Mircea Iorgulescu roma-
lexandru Ivasiuc, căruia îi
aginaţia etică“. Romancie-
că să însufleţească literar
ie teoretică prin conver-
aterial epic, dar transfor-
este niciodată posibilă“.
ia, spaima, neliniştea, du-
tă ce lipseşte cu desăvîr-
ceste romane, pline în
sentinţe şi de fraze ab-
explicaţii şi de analize de
Concluzia criticului cade
tină şi este irevocabilă :
focată sub o avalansă de
ride, cu inima artificială
ulaţii rigide, literatura lui
Ivasiuc este suficient de
a exerciţiu metaliterar cu
erare“.
e“ de noapte ale criticu-
i.

Zaharia SÂNGEORZAN

(urmare din pag. 1)

STATUTUL PSIHOLOGIEI

Spre sfîrşitul celui de al doilea deceniu al secolului nostru, cînd apar semnele crizelor economice, ale contradicţiilor social-politice, sîntem obligaţi să constatăm simptome din ce în ce mai acute ale acestor contradicţii în ştiinţă şi filosofie.

Mă limitez aici la semnalarea cărţii lui Karl Bühler **Criza psihologiei** (1929), a lucrării lui Ed. Husserl **Criza ştiinţelor europene şi fenomenologia** şi a lucrării lui Georges Politzer **Criza psihologiei contemporane,** apărută postum, în 1947. Dacă prima lucrare se referă mai ales la transformările structurale interne ale psihologiei ca întreg, celelalte două, cu toate deosebirile lor de ordin filosofic, conturează sensul ştiinţei psihologiei din perspectiva integrării ei în vastul sistem al existenţei omului. Pledînd pentru o nouă psihologie, concretă, Georges Politzer găseşte că „atributul de ştiinţifică se potriveşte activităţii psihologului la fel de puţin, ca şi calitatea de creştin sălbaticului creştinat“. „Relatările psihologiei — spune tot el — nu sînt istoriile unor persoane, ci istoriile unor lucruri. Termenii relatării nu au nici o semnificaţie umană“.

In efortul continuu de determinare a statutului diferitelor discipline, a apărut la noi, în ultimele decenii, un mare număr de lucrări. Semnalez doar cîteva studii apărute în anii 1946 şi 1947, în revista ieşeană „Ethos“. Întrebările nu se referă numai la ştiinţele umaniste (istoria, filologia, etica, psihologia), ci şi la ştiinţele naturii. Acad. Şerban Ţiţeica, de exemplu, caută răspunsul la întrebarea :„Ce e fizica ?“ (1946, nr. 2). Comunicarea de azi reprezintă cristalizarea reflecţiilor personale, începute din anii 1946 şi 1947, în revista „Ethos“ („Ce este psihologia ?“) şi continuate în lucrarea „Drama psihologiei“ (1965 şi 1972).

Ca disciplină antropologică, psihologia poate fi situată în cadrul general al ştiinţei omului. Pentru a-i determina sensul, este necesar, deci, să avem înţelesul conceptului de om. În căutarea răspunsului la întrebarea „Ce este omul de azi, de ieri şi de mîine?“ ar trebui să citez o literatură imensă, într-o creştere permanentă. Se constată astăzi o urgenţă, neîntîlnită în trecut, urgenţa omului contemporan de a-şi reexamina statutul, poziţia sa în lume. Acad. Const. Rădulescu-Motru este iniţiatorul unei noi etape, experimentale, a psihologiei noastre româneşti.

Imi fac, cu acest prilej, şi altă datorie omagială, de a semnala lucrarea predecesorului meu în acest înalt for de ştiinţă şi cultură, a academicianului Mihai Ralea, intitulată **Explicaţia omului** (1946). Apariţia acestei opere este un semn revelator al noilor imperative umane, social-politice, ce apăreau în contextul vieţii noastre sociale.

Se conturează, în felul acesta, două aspecte ale întrebării iniţiale : primul se referă la sistemul ştiinţific ca ansamblu informaţional organizat, iar al doilea priveşte obiectul investigaţiei — omul. In acest sens voi încerca să schiţez, în cele ce urmează, răspunsurile la două întrebări, strîns legate între ele : „Ce este psihologia ca ştiinţă a omului?“ şi „Ce este omul ca obiect al psihologiei ştiinţifice?“.

Prima întrebare, deoarece vizează elucidarea statutului ştiinţific al psihologiei, este de natură **epistemică,** iar a doua, în perspectiva cunoaşterii omului ca obiect al psihologiei, are un caracter **ontic.** Dacă le situăm în cadrul semiotic, prima problemă este de natură **sintactică,** a relaţiilor între ştiinţe, iar a doua se situează pe un plan **semantic,** al sensului de om, ca obiect al psihologiei.

1. Ce este psihologia ca ştiinţă a omului ?

Din numeroasele răspunsuri la această întrebare, menţionăm : 1. Nu există o singură psihologie, ci mai multe; 2. Psihologia o găsim peste tot ; 3. Psihologia nu există, fiindcă ea nu este ştiinţă. 4. Psihologia nu este **încă** ştiinţă ; 5. Ştiinţa care există nu este psihologie, ci fiziologie, antropologie sau psihanaliză ; 6. Psihologia de azi va dispare, devenind fiziologie, chimie şi în sfîrşit fizică.

In faţa acestei diversităţi de opinii, unii psihologi, renunţînd la o definiţie, se limitează la adoptarea tautologiei de genul: „psihologia este ceea ce face psihologul“. Îi dăm dreptate lui Pierre Greco, care observă că „nenorocirea psihologului este de a nu fi sigur că face ştiinţă şi, dacă o face, de a nu fi sigur că aceasta este psihologie“. Dar aceasta li se întîmplă şi oamenilor de ştiinţă de alte specialităţi. Despre marele fiziolog Pavlov s-a spus că, în a doua perioadă a vieţii sale, a făcut mai mult psihologie, el fiind însă convins că face fiziologie. A şi fost comemorat, în 1950, ca psiholog !

Lipsa de unitate a psihologiei, deosebirile privind obiectul şi metodele acestei discipline explică şi variaţiile privind învăţămîntul psihologic : la facultăţile de ştiinţe exacte, de ştiinţe sociale, litere sau medicină. Jean Piaget propune soluţia creerii unor „institute interfacultăţi“, unde se va preda şi psihologia. După datele de acum patru ani, numai psihologia aplicată numără 30 de specialităţi, număr în continuă creştere, iar numărul de psihologi, grupaţi în 34 de asociaţii internaţionale, se ridică la 50.000 ; din 3 în 3 ani, ei se întrunesc la congrese internaţionale, urmînd ca în anul viitor să aibă loc al 21-lea congres.

Paradoxal este faptul că majoritatea opiniilor exprimă aceeaşi tendinţă spre unitate, a psihologiei. Din nefericire, această unitate este concepută prin operaţia reducţionistă a psihicului la fiziologic, fizic, sociologic sau antropologic. Acest reducţionism epistemologic reflectă, însă, reducţionismul ontologic, psihicul fiind înţeles ca fenomen fiziologic, fizic sau social. Aceasta ne obligă să examinăm cauzele monismului reducţionist, care încearcă să suprime pluralismul epistemologic al psihologiei.

Statutul psihologiei oglindeşte atît sistemul epistemic din care el face parte, cît şi obiectul propriu de cercetare. Atîta timp cît nu se va ajunge la un acord asupra obiectului psihologiei, nu vom realiza unitatea acestei discipline. Să ne oprim, deci, asupra înţelesului de om — ca obiect al psihologiei.

(continuare în nr. viitor)

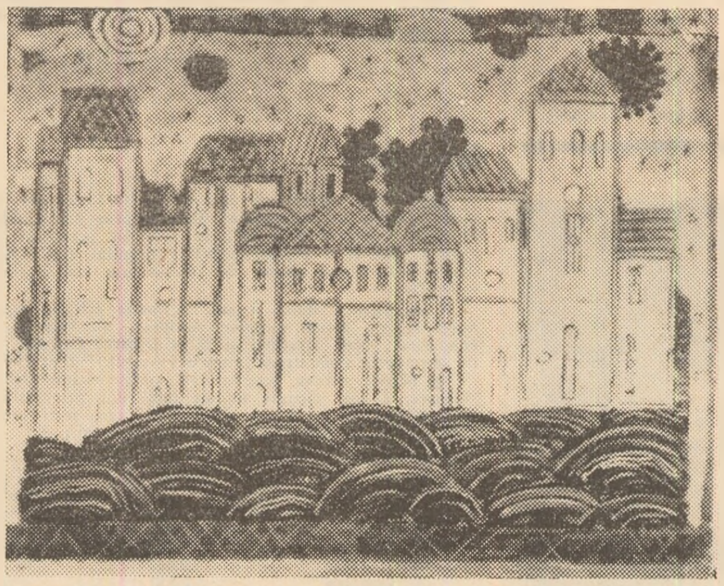

Ion GHEORGHIU : „Oraş“

pă
iini.
i
irii
pune
bun.
e
să
are
u-mi
lor
lnavă
nbra lor
hi ca pe-un izvor
ă şi mă frige

Lemnul din şea şi urma grea de sînge
Plutind ca un pîrîu prin trecători.
Caii românilor sînt cai nemuritori !
De caii tatii mă agăţ şi-n vis ;
Cai suri, cai roibi ori murgi, nerăbdători,
Nervoşi în mersul lor abia simţit
Tirîndu-l după fierul plugului
Din răsărituri pînă-n asfinţit
Şaizeci de ani în căutarea grîului.

De cai mă tem şi-acum cînd îi aud
Tăind lumina-n trecere spre ziuă
Din nord spre sud.
Şi-atuncea prind să chiui şi să-njur
Pădure-i peste tot în jur
Şi frunzele miroase-a verde crud
Şi iarba-i numai săbii, toată.
De cai îmi este dor
Şi cînd o fi să mor
De-acolo să viu la nechezatul lor.
Pe drumul care-l ştiu o să mă-ntorc
S-ascult galopul mînzilor stingheri
Trecînd spre dimineaţa mirosind a grîu,
A cimbru şi a busuioc !

Tatăl tatălui meu

Grîul cînta tot mai verde,
Tot mai curat. Soarele-n praguri
De seară culca stîna lunii.
Intrînd într-un fag,
Bunicul cel drag
Şi-a prelins chipul stins.
Nepoţii l-au plîns după care,
Peste satul furat de păduri,
Bunica a strîns singură grîul
Cîinii de piatră n-au mai lătrat,
Şi nouă ne-a spus că pomul s-a dus
Să nu moară...

Teatrul Naţional „Vasile Alecsandri“

GOGOL : Însemnările unui nebun

De foarte mulţi ani, Gogol nu a mai fost prezentat pe scena ieşeană, în ciuda marelui succes de care s-au bucurat atît „Revizorul“ cît şi „Căsătoria“. Revenind acum — prin iniţiativa unui actor, Dionisie Vitcu, şi a unui regizor, Brandy Barasch — marele scriitor rus ni se înfăţişează, mai mult decît în spectacolele anterioare, ca un precursor genial al teatrului modern, ca unul care a lansat încă în prima jumătate a veacului trecut ideile — atît de decis preluate azi — ale însingurării, alienării şi disperării individului intrat în ireconciliabil conflict cu o societate nedrept alcătuită. Poprişcin, personajul gogolian al cărui jurnal ne este înfăţişat în actualul spectacol al Teatrului Naţional, trebuie socotit astfel un model, un punct de plecare, un reper la care eroii teatrului modern revin mereu chiar fără voia autorilor. Relaţia personajului cu societatea este sursa principală a degringolării sale psihice ; locul insignifiant pe care societatea i-l oferă în falsa ierarhie a valorilor, umilinţele la care îl supune, frustrările bombardează nemilos psihicul eroului, alterîndu-l treptat. Dionisie Vitcu şi Brandy Barasch au înţeles exact această relaţie şi spectacolul lor se întemeiază pe ea, în ciuda aparenţelor de „caz psihopatologic“ care se însinuează uneori şi care animă — ni se pare — comentariile din foaiere. A reduce drama lui Poprişcin la obsesia sa amoroasă înseamnă a minimaliza lucrurile nepermis. Este adevărat că motivul vehiculat în jurnal de la început pînă la sfîrşit este cel al unei neîmpliniri în plan erotic, dar acesta este numai pretextul prin care se exprimă o nemulţumire, o durere mai adîncă a eroului şi anume insignifianţa sa socială ; el, om de viţă nobilă, a ajuns un umil funcţionar, consilier titular a cărui cea mai importantă misie e să ascută pene pentru director. Umilinţa lui, la început cuminte şi admirativă („Directorul nostru trebuie să fie un om foarte învăţat... Destul să te uiţi mai atent la director şi vezi cu ce prestanţă ţi se impune, ah, prestanţa iradiind din ochii lui !“), îi va deveni lui însuşi insuportabilă şi va evolua treptat spre antipodul ei ; mai întîi eroul doreşte să urce şi el cîteva trepte în ierarhia socială : „Vom ajunge şi noi colonel şi de-o vrea Dumnezeu, chiar ceva mai mare ; ne vom face şi noi reputaţie“. Obsesia aceasta mereu augmentată, îi răsuceşte treptat bruma de luciditate pînă la explozia de megalomanie care-l face să se creadă regele Spaniei. Insignifianţa socială care l-a chinuit este acum răzbunată, obsesia umilinţei a ajuns la paroxism transformîndu-se în inversul ei.

Dionisie Vitcu — actorul acesta uimitor de înzestrat, cu resurse sufleteşti şi fizice ieşite din comun şi perfect armonizate — parcurge drumul nebuniei lui Poprişcin cu siguranţă şi cu o adîncă înţelegere a psihicului devastat al personajului. O infinitate de nuanţe exprimate printr-o infinitate de mijloace (gesturi, atitudini, priviri, intonaţii, tăceri, etc.) dau acestui unic personaj al spectacolului forţa de a capta atenţia, interesul şi emoţia spectatorilor, de a-i angrena în straniul monolog al unei tragice prăbuşiri. Ceea ce reuşeşte Vitcu — fără îndoială, graţie genialului text gogolian — este scoaterea lui Poprişcin din datele concrete ale condiţiei sale de mic funcţionar al regimului ţarist şi instalarea lui într-o sferă de maximă generalitate umană. Tragedia consilierului titular este tragedia omului vitregit de soartă, umilit de structuri sociale inechitabile. Vitcu are putere de analiză psihologică şi asta n-ar fi mare lucru dacă el nu s-ar arăta capabil să trăiască, să se angajeze în psiholgia personajului după ce, distanţîndu-se de ea, a studiat-o, a analizat-o, a pătruns-o. „Nu m-am dus la un spital să urmăresc bolnavii, deşi mi-ar fi fost uşor“, mi-a spus actorul lăsîndu-mă să înţeleg că asta i-ar fi redus posibilitatea unei creaţii strict personale. Meritul lui e cu atît mai mare, cu cît a înţeles totul, a intuit, a dedus totul din atenta studiere a textului şi a exegezei asupra acestuia. Timp de doi ani cît a durat lucrul la „Jurnal...“, Vitcu şi-a făcut o cultură a rolului, care l-a ajutat infinit mai mult decît dacă şi-ar fi petrecut timpul printre bolnavi. Aşa se face că linia principală a evoluţiei personajului — pe care am schiţat-o mai sus — a fost îmbogăţită de interpret cu o mulţime de nuanţe care trec de la admiraţia birocratică, la indignarea cetăţenească şi la dezgustul moral, de la mania persecuţiei la suferinţa umilinţei şi de aici la delirul măririi, pentru ca în final actorul să realizeze o antologică scenă a prăbuşirii definitive într-un trecător moment de luciditate a personajului : „Scapă-l, măicuţă, pe sărmanul tău copil ! Picură din ochii tăi o lacrimă peste capul lui bolnav. Strînge-l în braţe, ascunde-l la sînul tău pe bietul orfan. Pentru el nu e loc pe lumea asta... Plînge-l, măicuţă, pe bietul tău băiat bolnav !...“. Această secvenţă este în spectacol, graţie interpretării lui Vitcu, o zguduitoare pagină de tragedie care — poate pentru prima dată — ni-l arată pe actor deosebit de înzestrat şi dincolo de comedie.

Regizoral, spectacolul e curat şi are o anume siguranţă, o bună distribuire a accentelor în curgerea acţiunii — deşi e greu de stabilit (în acest caz, al spectacolului cu un singur actor) cît din reuşita de ansamblu aparţine regiei şi cît interpretului. A existat — asta e clar — o bună înţelegere între ei şi dacă e aproape sigur că regizorul a mers mult **după** interpret, contribuţia lui rămîne totuşi însemnată în echilibrul de ansamblu, în punerea în pagină a mişcării scenice şi adecvarea ei cu restul : scenografie, bandă sonoră, lumini, personaje colaterale, inventate. Cel mai însemnat reproş ce trebuie făcut regiei este scoaterea din text a unor personaje despre care vorbeşte Poprişcin şi concretizarea lor pe scenă. Această figurare (pornită probabil din teama de monotonie) nu se justifică cel puţin atîta vreme cît ea n-a reuşit a fi organică, a se integra universului atît de particular al eroului principal. Exterioritatea e păcatul care o face superfluă.

Remarcăm contribuţia lui Helmuth Stürmer care a creat un cadru scenografic excelent, cu valenţe plastice deosebite şi adecvate stării maladive a eroului. Culori închise, apăsătoare, contorsionări de volume şi nivele, încearcă şi reuşesc să răspundă unei afectivităţi tulburi. Banda sonoră datorată compozitorului George Rodi Foca are şi ea calitatea deosebită de a urmări şi susţine evoluţia personajului, de a crea stări emoţionale şi chiar de a sprijini pe interpret în rostirea lungului şi straniului său monolog.

Ştefan OPREA

Cîntecul mîinilor

Forța creatoare a omului, măsura dezvoltării lui pe treptele civilizației, e marcată și de felul în care a prelucrat lutul. Fenomen complex ca utilitate și estetică, ceramica e azi criteriul arheologic pentru identificarea, datarea și definirea unei culturi.

„Lutul ca simbol primordial al tuturor miturilor facerii și fertilității, lutul modelat și ars concretizînd obiceiuri, rituri, practici cultice, înregistrînd progrese ale modului de viață, cuceriri tehnice, ilustrînd concepții etice, realități etnice și virtuți estetice, a subliniat în toate timpurile, evoluția și cuceririle civilizatorii ale omenirii“ (Tancred Bănățeanu).

Un remarcabil creator în lut a fost și Constantin Colibaba din Rădăuți.

Originar dintr-o veche familie de olari, el a dus mai departe prin veac măiestria frămîntării lutului. Născut la Rădăuți, la început de secol (1900), și-a petrecut copilăria în casa părintească, iar învățătura și-a însușit-o tot acolo, de la tatăl său : „Tata a fost olar, — spunea el — ca și alții din spița noastră“. S-a stins din viață în 1975. A existat între el și pămînt o înțelegere tacită, de unde-și sorbea puterea și frumusețea, frămîntîndu-l și supunîndu-l formelor, înapoindu-i frumusețea și trăinicia. Tot ce era în atelier a fost lucrat de mîna și mintea lui, făcînd dar de bucurie atîtor vizitatori din toată lumea.

Arta lui Constantin Colibaba deși lucrată în material perisabil, e însoțită de formă, culoare, desen. Albul, verdele, cafeniul, galbenul dau expresie florilor, păsărilor de pe ulcioare și blide, căni, plosci și teracotă. Stema Moldovei cu zimbrul, chipul lui Ștefan cel Mare — toate respiră un aer calm, culorile nu-s stridente, nici terne, ci asemeni naturii, au farmecul ei : zîmbet, grație, izul pămîntului și sclipirea soarelui.

Motivul frecvent în teracote e bourul, iar pe blide cocoșul, stropit în smalțuri, cîntînd, cu penaj și creastă în zugrăveli de verde și galben. Cocoșul lui Colibaba vestește revărsatul zorilor, începutul unei zile de muncă ; el vestește hărnicia. Căci altfel nu se poate explica uriașa lucrare ce olarul a depus-o, frămîntînd lutul, pînă la formele pe care le admirăm. Înțelesul e deci profund și capătă adîncime de simbol.

Const. Colibaba a utilizat întreg arsenalul tradițional al ceramicii, lucrînd într-o gamă de culori deschise, vioaie, prin ornamente ce oglindesc mediul ambiant. Cu o viziune epică, de mare povestitor, plin de umor uneori, de haz, el decorează flori, pești, păsări (cocoși), animale, chipuri de oameni etc.

„Meșteritul oalelor nu-i ușor — spunea meșterul. Mai întîi aduci lutul, îl calci și-l frămînți, îl moi, de-l faci aluat, apoi îl rupi și-l așezi pe disc. Începi să învîrți la roată și-i dai forma. Obiectele se așează pe poliță și după ce se zbicesc, se ghilesc cu humă albă. Sînt înflorite cu cornul în roșu, negru, galben, verde, maron. Pe unele le sgrafitez cu un cui. Le ard pe urmă în cuptorul încins la mare temperatură. Cele sgrafitate primesc de-abia după ardere culoarea și smalțul. Și iar le ard, căci — apasă pe cuvînt meșterul — în foc se schimbă culorile“.

Ceramica creată de Colibaba amintește pe aceea de Kuty, dar într-un stil ce-i este specific, căci în alt chip autorul și-a imprimat în modele priceperea și modestia. El a făcut să renască într-o manieră originală ceramica de Kuty.

Constantin Colibaba marchează o treaptă superioară de exprimare artistică îmbogățind astfel vechiul fond tradițional al acestor locuri. Premiile obținute pentru măiestria sa menționează „deosebita activitate creatoare în domeniul continuării tradiției ceramicii populare bucovinene“.

Ornamentele, decorațiile în culori și relief, imprimă ceramicii lui Colibaba un stil propriu. Așezate la rînd, străchinile povestesc frînturi rupte din istorie ori eposul popular. Ele par file de album. Podoabele sporesc pe talerele sale mari, pe care alături de flori, se încing uneori hore, după cîntecul mîinilor sale.

Grațian JUCAN

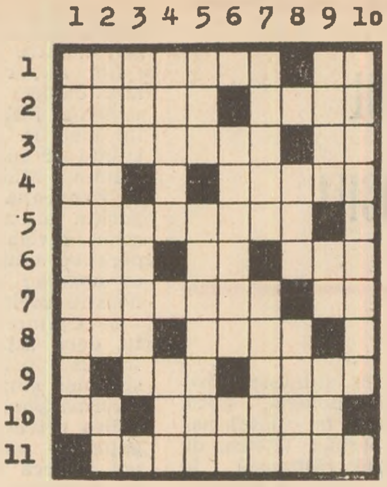

ARPEGII

ORIZONTAL : 1. Muzică de carnaval (pl.) — Scoate muzică din șanț ; 2. Teatru cu cîntec — Fănică și Marenzio ; 3. De-ale teoriei tempourilor — Ton ! ; 4. Jean Absil — Piano ; 5. Mișcare cu muzică ; 6. Muzică solemnă — Ignacy Paderewsky — Hawaiana Kaluna (P. Abraham) ; 7. Sunete de probă — Sub portativ ; 8. Prezent în. . . nocturnă — Foaie verde ; 9. Face muzica — Unitate muzicală caracteristică ; 10. Emil Monția — Solista fermecătoarelor cîntece ale mării ; 11. Muzică la raft.

VERTICAL : 1. Simulacru de flaut (pl.) ; 2. Muzică de dans provensală — Marcel Dupré ; 3. Comună iugoslavă — Un forte de groază ; 4. Instrumente ale fanfarei puștilor — Tîrg în Țările de Jos ; 5. Vechi ocale — „. . . vals“ de Mușatescu ; 6. Se dezumflă cîntînd — Rolă fără muzică ! ; 7. Au urcat lira-n cer — Fiecare voce cu muzica sa ; 8. Locul. . . celestei — Pus de Gilbert să cînte pentru „Suzana“ ; 9. Bucățile operei — La minor și La major ! — Cîntecul lui Donald ; 10. Muzică gravă dar moderată.

Dicționar : ORO, OSS, OCI.

Viorel VÎLCEANU

Șah

NONA GAPRINDAȘVILI

LISTA CAMPIOANELOR MONDIALE :

Vera Mencik : 1927—1944 ; Ludmila Rudenco : 1949—1953 ; Elisabeta Bîcova : 1953—1956 ; Olga Rubțova : 1956—1958 ; Elisabeta Bîcova : 1958—1962 ; Nona Gaprindașvili : 1962 ; (și-a menținut titlul pînă astăzi în urma meciurilor susținute cu Alla Kușnir în 1965, 1969 și 1972).

Nona Gaprindașvili s-a născut în Gruzia. Drumul ei în șah începe în familie, căci toți cei cinci frați ai ei, care practicau diferite sporturi, jucau și șah. Cel care i-a descoperit însă talentul și a îndrumat-o este cunoscutul antrenor gruzin Karzeladze. De mică dovedea nu numai talent, dar și o mare putere de luptă, o mare dorință de cîștig la masa de joc. La 15 ani, devine campioană a orașului Tbilisi. Era începutul unei cariere excepționale. La 16 ani, ocupă primul loc într-o semifinală U.R.S.S., iar în finală se clasează pe locul III. La 18 ani, devine maestră și de pe atunci începe să se pregătească pentru meciul care-i va aduce titlul suprem. (În această perioadă Nona nu neglijează nici studiile universitare ; este absolventă a Institutului de limbi străine din Tbilisi, secția limba engleză).

Campioană mondială era atunci E. Bîcova (care își recăpătase titlul învingînd în meci direct pe O. Rubțova). Meciul pentru titlul mondial a avut loc în 1962. Nona Gaprindașvili a cîștigat întrecerea de o manieră categorică : 9 la 2 fără înfrîngere. Din 1962 pînă astăzi, ea și-a mai apărat titlul de trei ori în meciuri directe cu A. Kușnir : $8\frac{1}{2}$—$4\frac{1}{2}$ în 1965, $8\frac{1}{2}$—$4\frac{1}{2}$ în 1969 și $8\frac{1}{2}$—$7\frac{1}{2}$ în 1972.

A fost de două ori campioană a U.R.S.S. (cînd programul internațional i-a permis să participe), a luat parte din 1963 pînă astăzi la cinci olimpiade (echipa sovietică clasîndu-se pe primul loc la toate întrecerile), a cîștigat cupa campioanelor europene în 1969 și 1972, etc.

În ultimii ani, Gaprindașvili a cîștigat unele turnee feminine internaționale de o manieră care obligă pe specialiști să o compare cu B. Fischer în anii lui de glorie. Astfel, în 1971 realizează 13 p. din 13 în turneul de la Belgrad, iar în vara acestui an cîștigă turneul de la Timișoara cu același scor (Partida ei cu T. Vujanovici, jucată cu acest prilej și publicată în „Revista română de șah“ nr. 7/1975, este de o rară frumusețe).

Despre stilul ei de joc, cunoscutul maestru englez Golombek scrie în 1965 : „N. G. este desigur cea mai bună șahistă a timpului nostru. Dacă în domeniul tehnicii de joc Vera Mencik a fost mai bună, N. G. este superioară cînd este vorba de atac și conținutul de idei al partidei“. De atunci maniera de joc a Nonei s-a mai schimbat, trecînd de la jocul tactic către cel pozițional, așa cum se întîmplă cu toți marii jucători de șah. Totuși, majoritatea comentatorilor sînt de părere că ea preferă și astăzi jocul activ, plin de idei tactice și rezolvări spectaculoase care dau jucătorului de șah mari emoții și satisfacții.

(va urma)

B. PONOMAREV
D. RĂDULESCU

Un menestrel:
GHEORGHE TEODORESCU-ROMANAȚI

„Ceea ce m-a preocupat la lucrările mele de pictură a fost punerea în lumină a acelor minunate dovezi ale trecutului nostru, pe care le socot documente interesante și valoroase, spre a le face cunoscute“. In concordanța cu această mărturisire, opera pictorului Gh. Teodorescu-Romanați, întinsa pe o perioadă de aproape șase decenii, va purta această valoroasă amprenta, fiindca cinstea lui de artist este absolută. Înțelegîndu-și lucid propria valoare, el ramine plin de o smerită modestie pentru că are sentimentul unei îndatoriri fara margini, al unei chemări pe deasupra oricărui orgoliu. Originar din Oltenia, dintr-o familie cu preocupări pentru literatură și artă, preocupări cărora artistul le va rămîne fidel, iubind peisajul și pe oamenii ce-l populează, respectînd și admirînd vestigiile istorice, presărate pe toată întinderea regiunii sale natale, Romanați, și-a hărăzit într-un fel singur soarta de pictor. Începuse astfel drumul sărăcăcios al artei, frămîntat de căutări și încercări. Viața artistică românească, sugestionată prin educație de pleinairismul grigorescian, l-au ajutat să capete încredere în forțele sale, stimulîndu-i viziunea în manieră clasică, grefată pe un temperament romantic. Entuziasmat de lucrările lui Nicolae Iorga publică în străinătate „My American lecture“, cu 16 reproduceri după cele mai reprezentative lucrări ale pictorului. Aceasta era în anul 1932. De atunci și pînă astăzi, neobositul octogenar, a creat un număr însemnat de lucrări, portrete, compoziții, peisaje, naturi statice, care atestă o personalitate conturată, personalitate ce se integrează organic în sensibilitatea și gîndurile pleiadei de pictori de la noi. **Portretul tatălui, Nicușor, fiul meu, Lisette** (soția artistului), sau **Idilă, Margarete și albăstrele** etc., constituie rezultatul unor căutări, realizarea unor profunde ritmuri plastice și cromatice, alcătuirea unor imagini care conferă artei sale o notă de realism fără echivoc.

Peisajele ilustrează un itinerar de o certă faimă. Voronețul, Moldovița, Vatra Humorului, sînt numai cîteva din multiplele tratări pe aceasta tema. Legat de obiceiurile și viața țăranului, Teodorescu-Romanați îi închina acestuia aproape întreaga sa activitate creatoare. **(Vatra strămoșeasca, Copiii moților** etc.). Îi plăceau aceste locuri și-i plăcea să meargă să le întîlnească : motive în care umbra se lupta cu lumina, producînd delicate stări sufletești.

Funcționînd ani de-a rîndul ca profesor de desen, a sprijinit și încurajat pe acei elevi care dovedeau talent și dragoste față de meșteșug.

Recenta expoziție a pictorului Gh. Teodorescu-Romanați, deschisă la București și aflată acum în Piatra Neamț, omagiază un artist care, provenit din altă regiune a țării, a dedicat Moldovei o parte însemnată a activității sale.

Eugenia FLORESCU

„Uliță din Rășinari“

Informații

■ Revista româna de șah nr. 10/1975 apărută recent comunică rezultatul complet al competiției de șah prin corespondență inter-orașe dotată cu Cupa „Evrard-Dellanoy“, la care au participat 12 echipe din 5 țări, printre care și o reprezentativă a orașului Iași. „Rezultatul echipei ieșene (locul VI), ținînd seama de componența etapei finale, scrie revista, este meritoriu“.

Competiția a durat 3 ani. Formația echipei ieșene a fost următoarea : Aurel Anton, actual campion european, V. Vaisman, Adr. Marcovici, Boris Ponomarev, Nec. Doroftei și M. Cojocaru. Cel mai bun rezultat individual l-a obținut B. Ponomarev (masa a IV-a) cu $7\frac{1}{2}$ p. din 11.

■ Marele turneu internațional „Memorialul Alehin“, încheiat recent la Moscova, a fost cîștigat nu de unul din principalii favoriți, printre care se numărau, așa cum am anunțat, și trei foști campioni mondiali, ci de marele maestru Efim Gheller. Iată clasamentul :

	Elo	Număr puncte „sperate“ *	Număr puncte realizate
1. Gheller	2.600	9	$10\frac{1}{2}$
2. Spasski	2.625	$9\frac{1}{2}$	10
3. Korcinoi	2.665	10	$9\frac{1}{2}$
4. Vaganian	2.530	$7\frac{1}{2}$	$9\frac{1}{2}$
5. Holmov	2.540	$7\frac{1}{2}$	$9\frac{1}{2}$
6. Hort	2.600	9	9
7. Petrosian	2.645	10	9
8. Beliaski	2.500	7	$8\frac{1}{2}$
9. Tal	2.645	10	$8\frac{1}{2}$
10. Forintos	2.490	$6\frac{1}{2}$	7

* Punctaj „sperat“ înseamnă număr de puncte necesar pentru menținerea coeficientului Elo.

Revista noastră organizează un concurs de șah prin corespondență dotat cu „Cupa Cronica“.

Concursul începe la data de 1. I. 1976. Înscrierile se primesc pînă la data de 22. XII. 1975. Se va acorda și un premiu pentru cea mai frumoasă partidă.

bridge

TAKIS 1975 (I)

Intențiile rubricii noastre fiind, între altele, și de a face cunoscute unele noutăți teoretice legate de sistemele moderne de licitație, vom începe astăzi prezentarea unei convenții extrem de eficace, care reușește să reunească integral principiile interogative ale diverselor variante de Stayman cu licitațiile de transfer de tip „Texas“.

Intr-o primă variantă, expertul Takis Stilianeas punea la punct, în 1953—54, o convenție cunoscută sub numele de TAKIS sau STAYMAN DUBLU, prin care, pe deschiderea de 1 F. A. tare (16—18 P. O.) a partenerului, repondentul dispune de două anunțuri—releu :

1° **2 trefle,** cu o mînă slabă (0—7 P. O.), distribuțională, în vederea căutării celei mai favorabile parțiale **la culoare** (majoră); numai în cazuri cu totul excepționale se poate atinge manșa. Pe acest releu, deschidentul va anunța 2 carale dacă nu are majoră în 4, 2 cupe cu patru cărți (fără a nega prezența a 4 cărți și la pică) și 2 pici, cu 4 cărți la pică, **excluzînd,** de data aceasta, 4 cărți la cupă; repondentul decide...

Utilitatea unei secvențe de anunțuri de acest tip este evidentă; a lăsa partenerul să joace 1 F. A., cu o mînă de tipul :

S D x x x
H V x x x
D x x x x
C x

ar constitui o probă de...sadism, în timp ce explorarea unei parțiale, chiar cu numai 7 atuuri, nu poate fi decît avantajoasă.

2° **2 carale,** cu peste 8 P. O., în căutarea celei mai bune manșe (sau șlem); în cel mai rău caz, 16+8 P. O., se vor juca 2 F. A.

De data aceasta, secvența fiind puternică, deschidentul va da informații atît asupra distribuției în majore, cît și asupra forței :

a) cu o mînă minimă, de 16 sau 17 P. O. (fără valori suplimentare), va anunța :

— 2 cupe=4 cărți, se exclude prezența a 4 pici ;

— 2 pici=4 cărți, excluzînd prezența a 4 cărți la cupă (repondentul poate închide licitația prin 2 F. A.).

— 2 F. A.=fără majoră în 4 (repondentul poate pasa, dacă este minim : 8 P. O.) .

— 3 trefle=ambele majore în 4.

b) cu o deschidere maximă, de 17 sau 18 P. O.:

— 3 carale=fără majore;

— 3 cupe=numai cupa în 4 ;

— 3 pici=4 cărți, fără cupe.

— 3 F.A.=maxim, ambele majore în 4 (atenție !).

Pe cele două răspunsuri care garantează ambele majore (3 trefle, respectiv 3 F.A.), se poate grefa convenția TEXAS „modificat“ (minoră pentru majoră), forțînd deschidentul să anunțe mansa astfel :

— peste 4 trefle : 4 cupe;

— peste 4 carale : 4 pici.

Utilitatea acestei convenții, care reunește cerințele de simplitate și eficacitate indispensabile oricărei secvențe de anunțuri codificate, nu poate fi pusă la îndoială. Unicul dezavantaj este acela că, în urma răspîndirii tot mai largi a licitațiilor de transfer (TEXAS si, mai ales, SUPER-TEXAS), cele două convenții nu pot fi utilizate în cadrul aceluiași sistem, anunțul de 2 carale alc repondentului fiind un transfer pentru cupe; utilitatea licitațiilor de transfer este indiscutabilă, dacă ne gîndim la cele două situații care pot apărea :

a) repondentul este slab, dar are o majoră de 5 cărți ; anunțurile vor fi :

1. F. A.2 carale = transfer cupă (sau 2 cupe = transfer pică)

2 cupe

pas

(respectiv, 2 pici)

In acest caz, contractul va fi manevrat de mîna mai puternică și eventualele sale furșete vor fi protejate în fața atacului.

b) repondentul este puternic : transferul permite menținerea licitației la un palier scăzut, permițînd schimbul de informații, în vederea prospectării unui eventual șlem (anunțuri de controale, găsirea unui dublu fit, etc...).

Unica soluție era de a „concilia“ cele două tehnici: astfel, în aprilie 1975, „Le Bridgeur“ publică, sub semnătura supercampionului francez Claude DELMOULY, articolul „TAKIS 1975 ET TEXAS“, în care, sub forma unei noi convenții, TAKIS'75, se realizează o îmbinare armonioasă a celor două principii.

Răspunsurile (pe deschiderea de 1 F. A. tare) specifice noii convenții sînt următoarele :

1. **2 trefle** = TAKIS slab (0—7 P. O., interes pentru majore) ; continuarea licitației este identică cu cea din vechea variantă.

2. **2 carale** = TEXAS (transfer pentru cupă) și

3. **2 cupe** = TEXAS pentru pici; dezvoltările ulterioare sînt identice cu cele ale SUPER-TEXAS-ului).

4. **2 pici = TAKIS puternic :** cel puțin 8 P. O. ; dezvoltările sînt noi și vor fi prezentate în cele ce urmează. Atențiune : în SUPER-TEXAS, acest anunț însemna transfer pentru trefle !

5. **2 F. A.** = TEXAS pentru trefle ;

6. **3 trefle** = TEXAS pentru carale (pentru aceste două anunțuri, continuarea licitației suferă unele modificări față de mecanismul convenției SUPER-TEXAS, unde transferul în minore se realizează prin 2 pici, respectiv 2 F. A.).

7. **3 carale** = mînă puternică (peste 13 P. O.), o **minoră** de cel puțin 6 cărți (care va fi eventual numită ulterior), tentativă de șlem.

8. **3 cupe** sau **3 pici** = natural, majora numită în 6, forță îndreptățind speranțe de șlem; dezvoltarea licitației = naturală.

9. **3 F. A.** = clasic, concluzie (10—13 P. O., mînă echilibrată).

(va urma)

A. RUGINĂ

MOMENT

Valori ieşene în contemporaneitate

Demnă de cele mai călduroase aprecieri, a doua ediţie a săptămînii „Valori ieşene în contemporaneitate" a prilejuit organizarea, la Iaşi, a unui bogat program de manifestări cultural-artistice, cu grăitoare dominante pentru prezentul spiritualităţii unui oraş durabil încrustat în stema permanenţelor culturale româneşti. Fapt care explică, de altfel, prezenţa în programul acestei săptămîni a unor personalităţi afirmate la Iaşi, a căror ulterioară traiectorie, deşi legată de alte perimetre geografice, poartă în continuare amprenta climatului de specifică emulaţie propriu urbei lui Eminescu. Cîteva nume sînt, credem, mai mult decît grăitoare : prof. dr. doc. Al Dima, soprana Magda Ianculescu şi baritonul Dan Iordăchescu — ultimii incluşi pe afişul impunătorului spectacol festiv, cu care a debutat Săptămîna. Din suita manifestărilor mai amintim pe cele axate pe tema contemporanei afirmări a Iaşului în viaţa economică a ţării, programul cuprinzînd, apoi, dezbateri pe probleme de artă plastică, arhitectura, teatru, muzică, teatru pentru copii şi tineret, evocări ale tradiţiilor revoluţionare ieşene, întîlniri cu scriitori ieşeni, vizite la casele memoriale Mihai Codreanu, Otilia Cazimir, Vasile Pogor, Mihai Kogălniceanu şi la Bojdeuca lui Ion Creangă. O zi a fost dedicată ştiinţei şi tehnicii, o alta culturii de masă, ultima cuprinzînd sesiunea de comunicări „Cultura şi masele" şi un concurs al formaţiilor artistice de amatori din municipiul Iaşi. Au avut loc întîlniri cu fruntaşi în producţie şi cu inovatori din întreprinderi ieşene.

Panoramizarea valorilor ieşene în contemporaneitate a pus în lumină expresive realizări cultural-artistice şi tehnico-ştiinţifice ilustrînd momente de relief din contemporaneitatea socialistă a Iaşului, oraş al cărui profil respectivele manifestări cată a-l întregi şi defini. Direcţie în care eforturile desfăşurate pentru a asigura acestor manifestări un caracter reprezentativ se cer relevate drept factori hotărîtori în ce priveşte transformarea acestei ambiţioase iniţiative într-o notabilă, prestigioasă tradiţie.

Al III-lea Salon al cărţii

La Iaşi s-a desfăşurat, în zilele de 14—15 noiembrie, cel de al III-lea Salon al cărţii. Seria manifestărilor a fost deschisă de Editura „Junimea", care a organizat, în ziua de 14 noiembrie, în sala „Victoria", lansarea volumelor **Personalitatea literaturii române** (versiunea în limba franceză) de Const. Ciopraga), **Interpretări şi înţelesuri** de Valeriu Râpeanu, **Artă şi sensibilitate** de Corneliu Sturzu şi **Moştenirea modernilor** de I. Constantinescu. Lucrările au fost prezentate de criticul literar Liviu Leonte, redactor şef al revistei „Cronica". Autorii volumelor au acordat autografe. În aceeaşi zi, la Casa armatei a avut loc o întîlnire cu cititorii a scriitorului Ion Gh. Pană, autorul cărţii **Radio Donau nu mai transmite.** Manifestările din ziua de 15 noiembrie au fost rezervate Editurii „Dacia" din Cluj. Astfel, în aula Universităţii „Al. I. Cuza" a avut loc o dezbatere pe marginea lucrării **Opinia publică internaţională despre dictatul de la Viena** de O. Matichescu, prezentată de prof. univ. dr. Aurel Loghin, la Centrul teritorial de calcul a fost lansat volumul **Conducere şi informatică** de V. Peteanu, iar la Institutul de medicină şi farmacie a avut loc lansarea cărţii **Introducere în biofarmacie** de S. Leucuţia. În continuare, sala „Victoria" a găzduit o seară literară în cadrul căreia scriitorul Const. Cubleşan, redactor şef al Editurii „Dacia", a vorbit despre legăturile culturale dintre Iaşi şi Cluj, după care a avut loc lansarea volumelor **Rime** de Michelangelo, în tălmăcirea Etei Boieriu, prezentată de poetul Corneliu Sturzu, **Privitor ca la teatru** de Ion Cocora, prezentată de criticul Nicolae Barbu, **Jurnalul** lui Octav Şuluţiu (ediţie îngrijită şi comentată de criticul Nicolae Florescu), prezentat de criticul şi istoricul literar M. Zaciu, şi volumul de versuri **Întrebaţi fumul** de N. Prelipceanu, prezentat de poetul Vasile Igna. S-au purtat discuţii interesante şi au fost acordate autografe.

Leandru Popovici

Purta mereu sub braţ mapa cu lucrări şi decupaje, zîmbea uşor contrariat, poate revoltat uneori, dar pînă la urmă a toate înţelegător. Alexandru Popovici a fost un cuminte elev al Liceului Internat şi un la fel de cuminte student la Artele Frumoase. Picta flori sfioase, cărora le cînta din vioară ca un îndrăgostit şi le scria bileţele tandre, căuta suflete asemănătoare pentru cuminecătura cu rouă de inefabil şi credea, credea înduioşător de convins, în triumful frumosului. Pentru a teoretiza dimensiunile artei altora scria prin reviste cu un îndemn venit de la Tonitza, se lupta pentru a-şi impune admiraţii uitînd să recolteze admiratori pentru propria-i artă. Ultima sa expoziţie : desene în holul Casei Tineretului. Cea pentru viitor pregătită : pictură la cea mai bună cooperativă agricolă de producţie din judeţ. I-o vor deschide, poate, colegii. Leandru, modestul nostru prieten de fiecare zi, musafirul redacţiilor, omul acela cu obraz de măr păstrat în aromele finului de la care a preluat riduri delicate, a plecat către Sărărie cu mapa sub braţ, încă fericit că i-a apărut cîndva un desen în „Manifest" şi i-a fost primită o lucrare la Salonul Moldovei. N-are importanţă că astea sînt fapte de acum patru decenii, el ţi le destăinuia cu aceeaşi bucurie pentru că ars longa, vita brevis. . .

Alt statut ?

Organizarea de către Revista literar-artistică T.V. a unor spectacole cu public constituie, fără îndoială, un fapt lăudabil, el, evenimentul artistic, contribuind la o mai directă, şi, implicit, mai eficientă difuzare a poeziei în rîndurile spectatorilor şi telespectatorilor.

Un astfel de spectacol a avut loc recent şi în oraşul Rădăuţi. Nu am înţeles însă de ce realizatorii emisiunii nu au transmis pe post pe nici unul dintre cei patru poeţi suceveni folosiţi în realizarea emisiunii, deşi numele sînt cunoscute, prezenţa lor în revistele literare şi de cultură ale ţării dovedind-o cu prisosinţă. Din imaginile transmise pe post reiese că spectacolul putea foarte bine fi realizat oriunde în ţară şi, bineînţeles, nu cu atîtea cheltuieli datorate deplasării (cu avionul şi vagonul de dormit), a unor poeţi şi artişti din capitală, de regulă, cam aceiaşi întotdeauna. . .

Plastică şi medicină

Este recunoscută, între specialiştii diverselor domenii, atracţia deosebită a medicilor pentru creaţia artistică. Se pare că e o constantă cu sorţi de perpetuare, microexpoziţiile studenţeşti din holul Institutului de Medicină, puse sub egida şi în cinstea Congresului U.T.C., atestînd timpuria dragoste pentru pictură a viitorilor medici care semnează, şcolăreşte, cu o modestie de bun augur : **Aflorei Roxana** şi **Bîrlădeanu Aurora**, din „anul IV Medicină generală". Fiecare expune, cîte 12 acuarele, cea dintîi părînd a-şi fi găsit un făgaş preferenţial mai ales în tratarea reverberaţiilor coloristice ale florilor, în laviuri care asamblează tonurile, într-o imagine ce-şi cere, prin ea însăşi dreptul la existenţă. Puse sub sticlă, unele chipuri au reflexele (şi ingenuitatea) picturii pe sticlă. Aurora Bîrlădeanu, în schimb, pare încă nehotărîtă între vibraţia tonurilor vii şi detaliile desenului. Am putea cita, de la ambele expozante lucrări meritorii, avînd darul de a încînta, tinereşte, spiritul. Este argumentul menit să justifice perseverarea.

Cenaclul „Viaţa"

De curînd, cenaclul literar „Viaţa" al Casei de cultură a sindicatelor din Iaşi a organizat o manifestare dedicată împlinirii a 100 de ani de la naşterea lui Şt. O. Iosif. După un cuvînt introductiv al lui Ion Apetroaie, despre viaţa şi opera poetului, actorul George Zaharia, împreună cu Lucia Barbu, Toni Gribincea, Ana Ţîrdea, Doina Stafidov, Adrian Pricop au recitat din opera lui Iosif, iar un grup vocal a prezentat, sub îndrumarea profesorului Al. Verdeş, cîntece pe versurile poetului.

Tot sub patronajul acestui cenaclu a fost organizată o seară „Ion Andreescu", în cadrul căreia conf. univ. Gheorghe Macarie a prezentat o expunere pe această temă, expunere ilustrată cu reproduceri din opera pictorului.

În cîteva cuvinte

■ Se împlineşte o jumătate de veac de la înfiinţarea căminului cultural Petru Rareş din Hîrlău, devenit azi o activă Casă de cultură. ■ Sîmbătă, 15 nov., Bîrladul a vernisat într-un cadru deosebit, prima expoziţie de pictură a Cercului plastic de pe lîngă Fabrica de rulmenţi, cu care prilej s-a deschis sala pentru expoziţii a clubului din centrul oraşului. Expun Mihai Gheorghiu (acuarelă), I. Raşcenco (ulei), Săftiuc (cera color şi ulei) şi Ilie Berlea (sculptură). Toţi fac parte din colectivul de muncă al fabricii. Despre semnificaţia evenimentului şi calităţile lucrărilor expuse au vorbit scriitorii Aurel Leon şi Adrian Beldeanu. ■ A fost reluată activitatea cultural-artistică la Casa Armatei din Iaşi printr-o retrospectivă de pictură a prof. Ioan Bălău. Formaţia de teatru a oferit la sediu „Unchiul din Jamaica" şi, în curînd, la Casa Tineretului, „Coana Chiriţa". ■ S-a deschis la Dalles Retrospectiva Victor Mihăilescu-Craiu. Se reîntîlnesc circa 140 de lucrări din muzee, colecţii şi inedite. ■ La cea de a XIV-a ediţie a Salonului internaţional de grafică de la Barcelona, prezidat de Joan Miro, participă anul acesta 477 de artişti din 32 de ţări. De menţionat că juriul acordă de fiecare dată un premiu şi 4 menţiuni. În 1970 premiul a fost atribuit Teodorei Moisescu Stendl, iar Mircea Spataru a primit menţiuni în 1971 şi 1972. Anul acesta participă din ţara noastră Şt. Iacobescu, Al. Chira, Ion Stendl, Dan Hatmanu, Teodora Moisescu-Stendl, Decebal Niţulescu ş.a.

N. IRIMESCU

Galeriile din Galaţi

Noile Galerii de artă din Galaţi au găzduit expoziţia personală de pictură a pictoriţei Angela Tomaselli.

Prezentă cu expoziţii de mai mici proporţii, la sala „Amfora" din Bucureşti în decembrie 1974 — ianuarie 1975, la Galeriile de artă din Brăila în februarie 1975 şi în foaierul Casei de cultură a sindicatelor din Galaţi în anul 1970, de asemenea, participantă la numeroase expoziţii de grup, interjudeţene şi republicane, pictoriţa gălăţeană, a prezentat de această dată un număr mare de lucrări, aproape 50, din creaţia ultimilor ani. Se remarcă efortul constant de autodepăşire al artistei, vizibil în lucrările de mai mari proporţii, cu o surprindere simultană, în acestea, a mai multor unghiuri tematice. Cîştigurile sînt obtinute însă în lucrările apropiate Angelei Tomaselli, o foarte bună coloristă, lucrări în care peisajul natural, floral, transfigurat, creează armonii de o foarte bună calitate. Sînt de menţionat efectele obţinute prin centrarea imaginilor, pe unul sau mai multe focare, apariţia petelor mari de culoare cu deschiderea fondurilor, apariţia albastrului, strălucitor, vibrarea şi grizarea culorilor, care, alături de contrastul dintre închis şi deschis, dintre culorile calde şi culorile reci, creează perspectiva.

Expoziţia a fost o reuşită, o prezenţă de prestigiu în peisajul cultural gălăţean.

Octav ENICEICU

TELE...grame

Despre tendinţe

■ Televiziunea începe să nu mai fie tînără (ca vîrstă), începe să aibă multe amintiri înregistrate pe peliculă sau bandă de magnetoscop. Foarte multe televiziuni apelează la filmotecile lor sentimentale şi redifuzează marile lor emisiuni. Într-adevăr, încet-încet au apărut generaţii noi de telespectatori.

■ A existat la un moment dat un mare entuziasm. L-a provocat televiziunea prin cablu. Iată însă că în Franţa s-a renunţat la proiectul acesta. Motivul principal : preţul, care egalează valoarea a cincizeci de avioane „Concorde". Scump şi nu merită. Mai ales cînd actualul mod de difuzare Tv mai are încă atîtea probleme de rezolvat. Şi tehnice şi de concepţie.

■ Popularitatea televiziunii şi puterea ei de penetraţie au făcut ca micul ecran să fie foarte solicitat în emiterea unor programe de dezbatere a problemelor sociale de mare interes. Televiziunea engleză a iniţiat o emisiune de întrebări şi răspunsuri care pune în discuţie diferite situaţii din viaţa cotidiană şi care trebuie să găsească o soluţie în lumina legilor.

■ Tot televiziunea vine în ajutorul păstrării tradiţiilor şi a locurilor istorice. Celebra emisiune franceză „Capodopere în pericol" îşi va relua programele sale, insistînd asupra eforturilor depuse în vederea restaurărilor, mai ales cu ocazia „Anului european al monumentelor". (Aş vrea să amintesc aici ciclurile de emisiuni „Documente în piatră", „Drumuri în istorie" şi „Baladă pentru acest pămînt" cu care televiziunea noastră înscrie o contribuţie esenţială la cultivarea dragostei pentru trecutul poporului).

Alexandru STARK

Top Cronica — RTv. Iaşi nr. 43

Secţia română

1. **Mă-ntorc la tine** — F.F.N. 2. **Horă de băieţi** — SFINX. 3. **Floare de cireş** — AMICII. 4. **De-ai fi tu (Salcia)** — Sergiu Zagardan. 5. **Norul** — SFINX. 6. **Balaurul** — PHOENIX. 7. **Serenada din zori** — Angela Similea. 8. **Balada** — Marina Voica + Margareta Pîslaru. 9. **Mare, tu** — Mihaela Mihai. 10. **Bunicii şi noi** — GLYCON.

Secţia străină

1. **Dialog** — Romina Power + Albano. 2. **Meal ticket** — Elton John. 3. **Fame** — David Bowie. 4. **If you don't know** — Magie Bell. 5. **Am vrut totuşi să ştiu** — KREIS. 6. **Un anume fel** — Angelica Mann. 7. **Fait doucement** — Charden + Stone. 8. **Rumore** — Rafella Carra. 9. **Italian** — ADAMO. 10. **Să mă iubeşti mult** — Saralta Zalatnay + LOKOMOTIV G. T.

Spectacole — concerte

TEATRUL NAŢIONAL „VASILE ALECSANDRI". Vineri, 21 nov., ora 19,30 : **Burghezul gentilom** de Molière. Sîmbătă, 22 nov., ora 19,30 : **O scrisoare pierdută** de I. L. Caragiale. Duminică, 23 nov., ora 15,00 : **Noaptea** de M. R. Iacoban. Marţi, 25 nov., ora 19,30 : **Însemnările unui nebun** de Gogol.

OPERA ROMÂNĂ. Duminică, 23 nov., ora 9,30 şi 11,00 : **Recital de canto şi balet** ; ora 19,30 : **My Fair Lady.** Miercuri, 26 nov., ora 19,30 : **Căsătoria secretă.**

FILARMONICA MOLDOVA. Vineri, 21 nov., ora 20,00, Concert Simfonic, dirijor Thomas McIntosh (Anglia). Solist Tudor Dumitrescu — pian. În program : Mozart — Divertisment în re major K. 251, Ceaikovski — Concert pentru pian şi orchestră nr. 1, Bartholdy — Simfonia a IV-a Italiana.

TEATRUL PENTRU COPII ŞI TINERET. Duminică, 23 nov., ora 11,00 : **Lucia şi ursuleţul** ; ora 17,00 : **Povestea vorbii.**

EXPOZIŢII. **Valori ieşene în contemporaneitate** (expoziţie de artă plastică în sala contemporană a muzeului de artă — Palatul Culturii).

MUZEUL DE LITERATURĂ AL MOLDOVEI (Casa „V. Pogor", str. I. C. Frimu nr. 4). Vineri, 21 nov., ora 17,00 : Şedinţa de constituire a Cenaclului literar „Junimea". Invitat de onoare : poetul George Lesnea. Miercuri, 26 nov., ora 18,00 : Prelecţiunile **Junimii.** Conferenţiază acad. Const. C. Giurescu, despre Etnogeneza şi continuitaea poporului român în ţinutul carpato-danubian. Joi, 27 nov., ora 17,30 : seară culturală : „Prin muzeele Italiei" (cu proiecţii de diapozitive). Prezintă lector univ. D. Irimia. Vineri, 28 nov., ora 17,00 : Medalion literar „Nicolae Iorga".

CINEMATOGRAFE. Victoria (24—30 nov.) : **Mastodontul** (R.S.R.) ; **Un pahar prea plin** (R.S.R.). Copou : **O călătorie spre centrul pămîntului** (S.U.A.) ; **Soarele ne luminează deopotrivă** (R.S.R.) ; **Coarnele de aur** (U.R.S.S.). Tineretului 24—26) : **Strălucirea soarelui** (S.U.A.) ; **Tobias Bremser** (R.D.G.), (27—30) : **Iacob mincinosul** (R.D.G.) ; **Silicasol** (R.D.G.), (24—30) : **Program de desene animate nr. 27** (pt. copii) ; Tătăraşi : **Ştefan cel Mare** (I—II), (R.S.R.) ; **Geneze** (R.S.R.), (27—30) :**Şapte mirese pentru 7 fraţi** (S.U.A.) ; **Bun ca ziua** (R.S.R.), (24—30) : **Mary Poppins** (I—II) (pt. tineret). Nicolina (24—26) : **Joe Limonadă** (R.S.C.) ; **Suflet din sufletul neamului său, N. Bălcescu** (R.S.R.), (27—30) : **Ferma suspiciunilor** (Fr.—It.) ; **Termometrul dictează** (R.S.R.), (24—30) : **Program de desene animate nr. 40.**

CASA DE CULTURĂ A SINDICATELOR. Vineri, 21 nov., ora 18,00 : Din poezia şi proza cenaclului „Viaţa". Sîmbătă, 22 nov., Concurs muzical-coregrafic. Duminică, 23 nov., ora 10,00 : Filme de desene animate ; ora 11,00 : Gală de filme de scurt metraj. Marţi, 25 nov., ora 18,30 : Dialog pe tema : **Normele privind judecarea abaterilor de la regulile de convieţuire socială cît şi a celor privitoare la apărarea şi păstrarea bunurilor obşteşti.** Miercuri, 26 nov., ora 18,30 : Expunerea **Mitul destinului în religiile antice.** Joi, 27 nov., ora 18,30 : Cronica evenimentelor politice interne şi internaţionale.

Săptămîna Tv.

(Programul I)

VINERI, 21 NOIEMBRIE

16,00 Teleşcoală. 16,30 Curs de limba engleză. 17,00 Emisiune în limba germană. 18,40 Tragerea Loto. 18,55 Din lumea plantelor şi animalelor. 19,20 : 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Univers ştiinţific. 20,20 Film artistic : **Judo** (prod. a stud. japoneze), premieră Tv. 21,45 Cadran economic mondial. 22,00 Ritm şi melodie. 22,10 24 de ore.

SÎMBĂTĂ, 22 NOIEMBRIE

11,00 O viaţă pentru o idee : Francisc Rainer. 11,30 Eroi îndrăgiţi de copii (reluare). 13,40 Publicitate. 13,45 Mîndru-i cîntu-n ţara mea — muzică populară. 14,15 Telex. 14,20 **Recunoştinţa.** Reportaj. 14,30 Handbal magazin. 16,10 Vîrstele peliculei. 17,15 Caleidoscop cultural artistic. 17,35 Club T, la Braşov. 18,30 Publicitate. 18,35 **Iubiri de ţară** — spectacol muzical literar, în colaborare cu Studioul de Radio Iaşi. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,45 Publicitate. 20,50 Film serial : **Mannix.** 21,40 24 de ore. 22,00 Întîlnirea de la ora 10.

DUMINICĂ, 23 NOIEMBRIE

8,30 Deschiderea programului. 8,40 Cravatele roşii. 9,35 **Daktari.** 10,00 Viaţa satului. 11,15 Aventura cunoaşterii. 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 16,00 **Rugby** : Franţa — România. 17,30 Publicitate. 17,35 Dobroge, mîndră grădină. Melodii populare. 17,50 Gala filmului de animaţie. 18,40 Omul de lîngă tine. 19,00 Lumea copiilor. 19,30 Telejurnal. 20,00 Film artistic. 22,10 : 24 de ore.

LUNI, 24 NOIEMBRIE

16,00 Teleşcoală. 16,30 Emisiune în limba maghiară. 19,00 Film documentar. Mongolia. 19,20 : 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Cel mai bun continuă. 20,50 Să muncim şi să trăim în chip comunist. Reportaj. 21,20 Roman foileton : **Familia Thibault** (X). 22,10 : 24 de ore.

MARŢI, 25 NOIEMBRIE

9,00 Teleşcoală. 10,00 Muzica populară. 10,20 Film artistic (reluare). 11,45 Telex. 16,00 Teleşcoală. 16,30 Curs de limba franceză. 17,00 Telex. 17,05 Moment folcloric. 17,15 Scena. 17,35 Pentru sănătatea dv. 17,45 Festivalul de muzică uşoară în ţară. Selecţiuni. 18,10 Lecţii Tv. pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Partidului, un cîntec din inimă. Emisiune de cîntece. 19,00 Teleglob. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Anchetă socială. 20,30 Teatrul iluminist în Rusia. 22,10 : 24 de ore.

MIERCURI, 26 NOIEMBRIE

9,00 Teleşcoală. 10,00 Să muncim şi să trăim în chip comunist. Reportaj. 10,25 Muzică populară. 10,35 Biblioteca pentru toţi (reluare). 11,20 Întîlnire cu Dan Serbac, solist al Operei Române din Cluj-Napoca. 11,35 Tiparniţe româneşti. Film documentar. 11,55 Telex. 16,00 Teleşcoală. 16,30 Curs de limba rusă. 17.00 Telex. 17,05 Pentru timpul dv. liber, vă recomandăm. 17,15 La volan. 17,25 Mult e dulce. 17,50 Contemporanele noastre. 18,15 Antim Ivireanu — 325 de ani de la naştere. 18,40 Tragerea Pronoexpres. 18,50 Tribuna Tv. 19,20 : 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Revista economică Tv. 20,30 Publicitate. 20,35 Telecinemateca. 22,00 Muzică uşoară. 22,10 : 24 de ore.

JOI, 27 NOIEMBRIE

16,00 Teleşcoală. 16,30 Curs de limba germană. 17,00 Telex. 17.05 Enciclopedie pentru tineret. 17,30 Muzica. 18,05 Atenţie la. . . neatenţie. 18,25 Universitatea Tv. 19,00 Meridiane iraniene. Film documentar. 19,15 Publicitate. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20.00 Mai aveţi o întrebare ? 20,40 Baladă pentru acest pămînt. 21,00 Floare de cireş. 21,25 Revista literară artistică Tv. 22,10 : 24 de ore.

VINERI, 28 NOIEMBRIE

16,00 Teleşcoală. 16,30 Curs de limba engleză. 17,00 Emisiune în limba germană. 18,40 Tragerea Loto. 18,50 Din lumea plantelor şi animalelor. 19,10 Itinerar albanez. Reportaj. 19,20 : 1001 de seri. 19,30 Telejurnal. 20,00 Reportaj. 20,25 Film artistic. 21,55 Eu, ţie îţi vorbesc. Melodii. 22,10 24 de ore.

SÎMBĂTĂ, 29 NOIEMBRIE

11.00 O viaţă pentru o idee : Ion Milcu. 11.30 Eroi îndrăgiţi de copii. 11,55 Telecinemateca (reluare). 13,30 Tinereţe, ani de aur. Muzică uşoară. 13,50 Telex. 13,55 Caleidoscop cultural artistic. 14,15 Belgrad. Film documentar. 14,30 Opereta şi dansul. 14,55 Publicitate. 15,00 Vîrstele peliculei. 16,00 Club T. 16,55 Fotbal : România — U.R.S.S. 18,50 Avanpremieră. 18,55 Comunist partid, primeşte semnul veşnicei iubiri. Emisiune de versuri. 19,20 : 1001 de seri. 19.30 Telejurnal. 20,00 Teleenciclopedia. 20,45 Publicitate. 20.50 Mannix. 21,40 : 24 de ore. 21,50 Săptămîna sportivă. 22,00 Întîlnirea de la ora 10.

SPORT

După ţigări...

Deci am rezolvat şi problema campionatului european de fotbal, aşa că palmaresul lui Valentin Stănescu e strălucit. Cineva — gură rea — zicea că duminică, de la stadion, antrenorul s-a dus acasă pe cele mai cotigite uliţe şi numai după ce s-a întunecat bine ca să nu-l recunoască şi să-l latre cîinii mahalalelor. Alţii ziceau că nu, că i-a aşteptat cu I.M.S.-ul un cumnat al lui Anghelini şi un văr primar al lui Mircea Sandu şi i-a dus undeva pe toţi trei să-i doftoricească, să le oblojească rănile — ale lui Valentin Stănescu din suflet, iar ale celor doi de pe partea aceea pe care s-au tot aşezat mereu în timpul meciului cînd era amanul mai aman. Că v-aduceţi aminte, cum s-a înscris primul gol ? Anghelini şi-a dat seama că spaniolul n-are ţigări şi s-a dus fuga să-i aducă, iar cînd s-a întors, spaniolul, nepoliticos, i-a înodat picioarele şi l-a făcut să alunece ca la derdeluş cînd fuge sania de sub tine. D'apoi Mircea Sandu ! Nici un şugubăţ Hopa-Mitică nu l-ar fi întrecut în căderi şi-n berbeleacuri ! D'apoi Iordănescu, ce elegant băiat ! Cum i-a trimis el mingea lui Angel Miguel în situaţia aceea de gol ! Uşor, delicat, ca nu cumva să-l sminteascā pe bietul portar ; ce-i al lui e-al lui : e băiat fin. Şi uite-aşa, mai cu fineţuri, mai cu căderi în nas, mai cu călcări pe minge, am scos un norocos meci egal şi le-am oferit spaniolilor steagul grupei. Să nu spună că le facem tocmai noi greutăţi. Aş propune însă ca în călătoria în Scoţia să nu plece nici unul din cei care au jucat duminică. Să căutăm alţii, mai ambiţioşi, mai serioşi, mai conştiincioşi. Că se găsesc.

Fotbal s-a jucat duminică şi la Iaşi. **Politehnica** a primit vizita formaţiei **Colorado Curitiba,** echipă care a făcut tot ce i-a stat în putinţă ca să ne strice impresia despre fotbalul brazilian. Dacă **Pele** şi Garincha i-ar fi văzut jucînd pe încrezuţii lor urmaşi, le-ar fi smuls perciunii : faulturi, reclamaţii, lamentări şi multe alte asemenea, din care cauză a mai rămas puţin loc pentru fotbal. Şi ce părere excelentă aveam cu toţii despre fotbalul brazilian ! Dar cum şi-o face omul cu mîna lui...

Clubul **Dinamo** a readus în actualitate cazul jucătorului nostru, Mihai Dănilă, propunînd federaţiei suspendarea lui pe doi ani ! Reamintim cititorilor că Dănilă, care semnase, la sfîrşitul sezonului trecut, o cerere de transfer la clubul **Dinamo,** şi-a negat opţiunea **înainte de începerea perioadei de transferări** din cauza unei întîmplări neprevăzute : i-a murit tatăl şi nu-şi poate părăsi mama, faţă de care are fireşti obligaţii filiale. Lucrurile sînt atît de simple şi atît de uşor de judecat, încît ne întristează insistenţa cu care clubul **Dinamo** urmăreşte destinul acestui jucător. Are oare fotbalul românesc interesul ca Dănilă să stea pe tuşă doi ani ? Va cîştiga cineva din această măsură absurdă ? Să sperăm însă că federaţia va dovedi înţelepciune şi va ţine seama că este un caz special în care nu e vorba de indisciplină, ci de un act uman. Dacă Dănilă nu s-a dus la Bucureşti, deşi ştia ce riscă, înseamnă că omul **nu poate** într-adevăr să se ducă.

Se vor găsi la federaţie oameni drepţi care să judece drept.

INTERIM

Solarul Valéry

S-au împlinit anul acesta trei decenii de la moartea lui Paul Valery, om exemplar, ce înmănunchease într-una din cele mai fericite structuri unanim apreciatele virtuţi ale spiritului francez.

Asemenea lui Leonardo da Vinci sau lui Descartes, Valéry reprezintă unul din acele momente ale conştiinţei umane ajunse la un grad de organizare atît de înalt încît îşi permite reflectarea lumii în aspectele ei fundamentale, printr-un travaliu propriu ce pune între paranteze drumul cunoscut al apropierii prin datele intrinseci ale culturii.

Serile petrecute de Valéry în compania domnului Teste — nume elocvent pentru simbolica personajului : (sediu al gîndirii şi martor complice al sincerităţii), ne fac să vedem în autor un mare admirator al intelectului şi al modului integral de manifestare a acestuia. Acest monstru al spiritului, cu care Valéry a fost adesea identificat, este caustic taxat de René Girard drept un „dandy al inteligenţii", dată fiind intranzitivitatea funcţională a gîndirii acestuia.

Propensiunea de a regîndi lumea şi arta, tentaţia de a sparge obstacolele ce zăgăzuiseră la un moment anume dialectica artei, a poeziei în special, reprezintă pentru Valéry premise ce vor prezida la obţinerea unor victorii incontestabile în lupta contra sterilităţii în care se opriseră unele investigaţii poetice. Aceste victorii vor fi determinate tocmai de soliditatea eşafodajului logic, ca şi de savanta arhitectură a edificiilor poetice la care nu ştim ce să admirăm mai mult : viziunea maestrului sau ingeniozitatea tehnicianului.

Gînditor profund şi artist complet, dublat ca de propria-i umbră de un critic impenitent — prin aceasta un clasic deci —, solarul, mediteraneanul Valéry va fi învăţat disciplinarea spiritului la şcoala gîndirii ştiinţifice greceşti în care, ca în vestita academie platonică, nu poate avea nimeni acces dacă nu e mai întîi geometru. Demersul însuşi al unora din dialogurile sale aminteşte de tehnica maieuticii : putem vorbi în cazul lui Valéry de o geometrie a gîndirii, de o adevărată estetică a spiritului.

Definiţiile prin care Valéry îşi apropie realităţile lumii — şi pentru formularea cărora şi-a cheltuit, cum afirma, aproape jumătate din viaţă — sînt de o rigoare ce nu este concurată decît de frumuseţea aforistică a expresiei. Iată, la întîmplare, cîteva mostre : „Nădejdea nu este decît neîncrederea fiinţei faţă de previziunile precise ale spiritului": „Omul este necontenit şi în mod necesar opusul a ceea ce este prin grija de ceea ce nu este" ; „Este poet cel căruia dificultăţile inerente artei sale îi dau idei", etc.

În versurile sale, Valéry nu caută să transpună adevăruri, ci prin poezie să ajungă la acestea ; tema majoră o constituie reflecţia asupra actului poetic în sine, în diferitele sale ipostaze, proces în care rolul determinant îi revine creatorului. Irizările poeziei valéryene luminează chipul şi destinul poetului, a cărui stare de graţie o constituie „delicioasele chinuri" ale travaliului artistic, desprins de orice fel de metafizică. Inserată pe traiectul cognitiv, poezia urmăreşte trezirea conştiinţei de sine a eului, proiectarea acesteia în afară, în actul perceperii, al sondării şi analizei marilor probleme ale omenescului, — particulară şi particularizantă însă.

Artă în slujba cunoaşterii, poezia este la Valéry o sărbătoare a intelectului, care se contemplă pe el însuşi în puritatea de cristal a verbului poetic. Volumul de versuri din 1922, **Charmes**, reprezintă alături de **La jeune Parque** (1917) capodopere pe drumul poeziei absolute.

De treizeci de ani, în pacea de la Sète, poetul **Cimitirului marin** repauzează în faţa eternului „acoperiş" al Mediteranei : „Ce toit tranquille, où marchent des colombes, / Entre les pins palpite, entre les tombes,...".

Mihai BOTEZ

Însemnări de călătorie

HELLO, LONDON!

Dacă vreţi să vizitaţi Londra vă dau un sfat : luaţi avionul de la Otopeni la Heathrow. Căci altfel veţi fi tentaţi să vă opriţi în drum la Paris şi Londra trebuie văzută cu ochii curaţi ca să-şi poată spune povestea ei ; căci cum ai putea vedea St. Paul's după ce în suflet ţi s-a săpat majestatea îmbrăcată în dantele de piatră care e Notre Dame, sau încă nu ţi s-a spulberat de pe gene fata morgana, moscheea de miraj încă acoperită de spuma albă a valurilor care au aruncat-o în Montmartre : Sacré Coeur !. Degeaba îşi va recita Big Ben arpegiul solemn peste turlele Parliament-ului ; va fi acoperit de foşnetul uşor al mătăsurilor din grădinile Tuillerie cînd Louvre ironic, ca un diplomat galant îşi trimite provocarea peste canal.

Am ajuns seara la Londra. Agitaţia, forfota, animţia unei gări mari care te absoarbe şi apoi te aruncă în vîltoare, o personalitate devenită atom într-un ocean. Nici măcar nu te zăpăceşti, ci urmezi automat un drum trasat parcă de un computer.

Londra ! Poţi s-o strîngi într-o coajă de nucă şi poţi s-o resfiri pe tot pămîntul. De altfel orgoliul englezilor n-are margini. Motto-ul marii procesiuni-paradă la alegerea Lordului primar era : „astăzi lumea este piaţa noastră de desfacere, mîine universul". Nimeni nu zîmbeşte, nici nu clipeşte măcar, totuşi rîdem cu toţii cînd leului britanic de carton, mare şi solemn, plimbat pe un car alegoric i se desprinde posteriorul şi cade la pămînt. Ce paradă ! Englezii, aşa de solemni şi flegmatici la primul contact, sînt ca nişte copii cînd e vorba de spectacole de paradă. Poate ca să compenseze tenta uşor cenuşie a Londrei, defilările sînt explozii de culoare şi sunet. În noiembrie, cînd este ales Lordul primar al Londrei, se organizează o defilare strălucitoare. Reprezentanţii fiecărei arme mărşăluiesc în frunte cu mascota lor : un ţap, un cîine Saint Bernard, un poney sau o cămilă. Pentru un străin par curioase aceste costume cu fireturi, panaşe şi alămuri lucitoare, cu bocancii rotunjiţi şi întorşi ca niste schiuri. Frumoşi foc sînt caii albi cu pătura de pe crupă de blană neagră sau negri cu pătura albă. Toboşarul fiecărui grup are o blană întreagă de leopard petrecută pe umeri, dar scoţienii sînt cei mai pitoreşti cu fustiţele lor ecosez şi orchestra de cimpoaie. Spiritul practic englezesc se face însă simţit şi aici, căci grupurile militare sînt alternate cu prozaice deşi ingenioase reclame pentru aspiratoare de praf sau maşini de scris. Într-adevăr, impresionant este momentul apariţiei trăsurii lordului primar, care-ţi ia ochii. O caleaşcă din poveşti, aurită şi pictată în întregime, trasă de trei perechi de cai albi, ea îi poartă pe fostul şi actualul primar, zîmbitori şi salutaţi cu ovaţii. Sînt urmaţi numai de soldaţi în costume de epocă, unii chiar în armuri. Totul se încheie în acordurile armonioase ale clopoţelor de la St. Paul's care îngînă sfîrşitul unei melodii pentru acest sfîrşit de paradă.

...Dr. Samuel Johnson, autorul celebrului dicţionar, spunea : „Nu, Sir, cînd un om e obosit de Londra, el e obosit de viaţă". Şi poate avea dreptate, căci deşi Londra nu are monumentele Parisului, deşi cele pe care le are nu sînt puse în valoare cum au făcut-o francezii, deşi culorile sînt cenuşii, aspectul mai mult de oraş comercial, oameni prea indiferenţi şi vremea nu totdeauna favorabilă hoinărelii, Londra are un „ce" al ei pe care trebuie să înveţi să-l cunoşti. Să priveşti pînă vezi, cum spunea odată un om de spirit. Şi chiar fără s-o fi cunoscut, numele ei îţi dă un anumit fior, căci fosta capitală a unui imperiu unde soarele nu apunea niciodată, actuala posesoare a 11 milioane locuitori, ea reuşeşte să se menţină cel puţin în aparenţă ca o metropolă a bogăţiei şi prosperităţii. Şi e de admirat cum totuşi reuşeşte, ea care a fost centrul bancar al lumii, să aibă chiar azi lira, după dolar, cea mai importantă monedă curentă, internaţională. Jos pălăria ! — am spune noi, dar iată că englezii fac tocmai pe dos, şi cind se duc în City pentru afaceri, ei îşi pun, în semn de respect, pălăria tare. De fapt multe fac englezii pe dos; între altele merg, stau, şi petrec cu mare plăcere pe iarba, aşa de verde că pare neverosimilă, din parcurile lor.

Şi dacă-l întrebi pe un londonez îţi va spune că iarba e făcută să te plimbi pe ea. Primul lucru pe care l-am făcut în Hyde Parc a fost să scap mănuşa jos ca să mă pot apleca să pipăi iarba să văd dacă nu e artificială. Binecuvîntat Golfstream. El face ca tot anul iarba să fie verde, ca vişinii să înflorească în ianuarie şi narcisele în februarie si ca insularele să-şi plimbe tenul lor de lapte şi piersică.

Privită de sus Londra are aspectul unei metropole moderne în care blocurile uriaşe covîrşesc frumoasele clădiri de demult. Tamisa şerpuieşte ca o arteră într-un trup făcînd să pulseze viaţa şi bogăţia şi în acelaşi timp aducînd o notă de personalitate oraşului. Iat-o albastră, mîndră şi calmă, încărcată de şlepuri colorate şi mărginită de cheiuri cenuşii de piatră cu felinare din alte vremi. Cele mai frumoase perspective ale oraşului le ai de pe malurile Tamisei şi chiar parlamentul apare în toată splendoarea sa, încărcat de măreţie şi mister privit tot de pe chei. Parlamentul a fost terminat cu un secol în urmă şi a încorporat medievalul palat al Westminster-ului. E format din Camera Comunelor şi Camera Lorzilor. Pe turnul Victoria fîlfîie drapelul Union Jack arătînd că parlamentul e în sesiune. Turnul ceasului înfăţişează cu mîndrie pe faimosul Big Ben, cunoscut prin sunetul său, semnal al B.B.C. Numele-i vine de la Sir Bendjamin Hall, iar celebrul sunet, de la o fisură a clopotului. Cînd parlamentul e în sesiune, turnul e luminat şi noaptea. Parliament Square este o piaţetă liniştită de unde poţi admira în voie dantelăria de piatră a minunatului edificiu şi unde întîlneşti multe statui ale oamenilor de vază englezi. Tot aici e şi biserica St. Margaret unde odihneşte Sir Walter Raleigh, cel ce a fost decapitat în acest square. Văzînd lama securii deasupra sa el ar fi exclamat : „E o doctorie puternică, dar va vindeca toate bolile". Era o metodă practică de vindecare în acele vremi, des utilizată şi multe capete încoronate, sau personalităţi celebre au avut a se mîndri că au folosit-o asupra adversarilor, sau i-au căzut victimă chiar ele. Iată „the scaffold site", eşafodul din Turnul Londrei lîngă care nu se poate să-ţi stăpîneşti un fior la gîndul nenumăratelor vieţi care au simţit gustul doctoriei lui Sir Raleigh.

Dar iată că ajungem şi la Buckingham Palace atît de celebru nu prin arhitectonica lui mediocră, ci prin schimbarea gărzii, prilej de delectare pentru străini, dar şi pentru londonezii înşişi. Steagul fîlfîie, ceea ce înseamnă că regina locuieşte palatul şi cine ştie dacă nu cumva vom avea prilejul s-o zărim. După atîta măreţie şi desfăşurare de forţe eşti tentat să intri într-un loc liniştit în St. James' Park alăturat palatului. Dar şi aici vei fi informat că strămoşul pelicanilor pe care-i vezi a fost prezentat regelui Charles II de către ambasadorul Rusiei (1664). E foarte probabil că au şi pelicanii stafia lor de familie ca orice nobil care se respectă.

Era imposibil ca un popor atît de legat de mări şi oceane să nu aibă şi un Arc al Amiralităţii, din păcate construcţie remarcabilă doar prin masivitatea ei. În schimb, în Trafalgar Square marele Amiral Nelson este într-adevăr impunător prin sobrietatea coloanei ce-i serveşte de piedestal în mijlocul acestei largi pieţe. Coloana e o copie a unei coloane corintice din templul lui Marte din Roma, iar reliefurile de bronz sînt făcute din tunuri franceze capturate. Pînă şi londonezii recunosc că porumbeii de aici sînt la fel de celebri ca şi amiralul. De altfel, englezii au un fel de a îmblînzi solemnitatea şi de a colora austeritatea, aici cu porumbei şi bazine cu apa de safir, la Buckingham Palace cu gărzi colorate pitoresc şi, în ultimul timp, pe toate străzile londoneze cu hippies care contrastează violent cu peisajul şi atmosfera din jur.

Dar e momentul să vizităm The Tower. De cel puţin 1000 de ani istoria Angliei se face aici. Turnul Alb a fost construit de William the Conquerer şi mereu adăugat de alţi regi. Mulţi ani a fost închisoare. Este păzit de blajinii şi împopoţonaţii Beefeaters sau Yeoman Warders cu uniforma lor Tudor. Una dintre caracteristicile Londrei este Tower Bridge, fascinant şi măreţ deasupra Tamisei cu turnurile de granit şi piatră de Portland. Trebuie să stai să priveşti ridicarea podului care se realizează în doar două minute. E o impresie de negrăit : măreţie, romantism, putere. De fapt e însăşi imaginea Londrei ce se deschide să primească totul şi apoi se închide ca să nu scape nimic. Trebuie să vizitezi Turnul Londrei. De la yeomanii de la poartă, zidurile încărcate de verdeaţă, contrastul între cenuşiul vechi al zidurilor şi verdele impertinent al pajiştilor, totul îţi încîntă ochiul. Ce paşnic e totul şi totuşi ajungem şi la mica placă înconjurată de un gărduţ. Este faimosul „The Scaffold", eşafodul unde nenumărate capete celebre au căzut. Să ne amintim doar de Ann Boleyn şi Catherine Howard, bietele regine ce au avut neşansa de a fi soţiile lui Henry al VIII-lea pe vremea cînd bărbatul mai putea închide astfel gura soţiei sale. Ce ar putea să ne şteargă sumbra viziune ? Poate doar colecţia de armuri chiar şi pentru elefanţi. Dar aş zice mai degrabă priveliştea de vis a bijuteriilor coroanei. Nenumăratele crime ce s-au făcut pentru fiecare diamant s-au stins în negura vremii şi a rămas doar frumuseţea şi puritatea sclipirilor de vis. Priveşte-le cu plăcerea pură cu care admiri diamantele scînteietoare din pîrîurile de munte ! Şi să nu faci greşeala să întorci ochii spre cei ce le sorb din priviri căci vei vedea toată gama de simţăminte omeneşti.

Gina TUDORANU

Moldova, într-un roman din sec. XVII

Eberhard Werner Happel (1647—1690) este unul dintre romancierii germani foarte productivi de la sfîrşitul secolului al XVII-lea. Din 1673, cînd corifeul romanului epocii, Grimmelshausen, îşi încetează activitatea, Happel începe să publice roman după roman, unul mai voluminos decît altul. Începe cu **Asiatischer Onogambo** (1673), continuă cu **Der insulanische Mandorell** (1682), **Der ungarische Kriegsroman** (1684), **Der afrikanische Tamolast** (1689), **Teutscher Carl** (1690) şi **Der akademische Roman** (1690), ca să cităm doar cele mai cunoscute titluri dintre cele 12 romane ale sale. Autorul, care ducea o viaţă de pribeag (la un moment dat a ajuns chiar cerşetor), a trăit ca un adevărat picaro, pînă la căsătoria sa, la Hamburg, care-i aduce zestrea unei fete de negustor. Happel nu-şi rememorează viaţa. Nu se încadrează în genul practicat de Grimmelshausen, Beer, Speer, autorii cu cea mai bună reputaţie în sfera romanului cu aparenţă realistă. El apelează în primul rînd la erudiţie şi la schema romanului galant şi curtenesc, roman avîndu-l drept protagonist, în Germania, pe Anton Ulrich de Braunschweig. Dar Happel nu ajunge la profunzimi filozofice ca Anton Ulrich. La el erudiţia este baza unor închegări cantitative : date, informaţii sînt transmise sub pretextul unei acţiuni de suprafaţă.

Acest lucru este valabil şi pentru **Romanul unguresc de război**, conceput în două volume, în 1684 şi 1685. Deşi se împletesc aventurile nemaipomenite ale celor trei eroi, dintre care se remarcă mai ales Tanco-Cergely albanezul, evenimentul care a provocat acţiunile fictive a fost asedierea Vienei de către turci (1683). Întorsăturile şi peripeţiile dau prilejul ca, pe rînd, cîte un erou să povestească despre cele văzute de el ca martor ocular. Nu se aminteşte numai desfăşurarea evenimentelor războinice, ci sînt creionate şi tablouri geografico-sociale ale diverselor ţări angajate în conflict sau aflate în preajma puterilor combatante.

Despre Ghica şi Şerban Cantacuzino, domnii români, se vorbeşte de cîteva ori în timpul naraţiunii referitoare la asedierea capitalei austriece. Dar eroul preferat a lui Happel, Cergely, ajunge şi în ţările române, unde se întîlneşte cu iubita sa, rudă a faimosului Scanderbeg. Cu acest prilej autorul informează despre Moldova, care ar fi Valahia cis-montana. Se fac delimitări geografice, se precizează întinderea şi se arată că aici n-ar exista decît tîrguri şi sate. Cel mai nobil tîrg ar fi Iass — Iassy, unde se află reşedinţa voievodului. În lista celorlalte localităţi întîlnim Suctzou (Succava), Niemetz (Neamţ), Vaslui, Barlan (Hîrlău) şi altele. Se vorbeşte apoi despre religia moldovenilor, despre vestimentaţie, etc. Dijma era de 200.000 galbeni, ceea ce indică bogăţie. Miere şi ceară existau în cantităţi mari. În schimb dacă se preamăreşte vinul transilvănean, cel moldovenesc nu e pomenit deloc. Jafurile şi asuprirea turcească, amestecul otomanilor în guvernarea ţării sînt înfierate. Cum se ajunge la domnie, cîte intrigi se ţes, despre acestea se relatează pe larg. Dar, ca şi în cazul descrierii Albaniei, Persiei, Egiptului, Ciprului etc., datele respective nu au nici o înrîurire asupra mersului romanului. Ele au darul să transmită cunoştinţe, care în ambianţa ficţiunii romaneşti, se însuşesc parcă mai uşor. Existenţa haiducilor, portretul unui ţăran moldovean par a fi plăsmuiri cerute de ambianţa exotică în care evoluează protagoniştii.

Horst FASSEL

CRONICA
Săptăminal politic-social-cultural

Colegiul de redacţie : LIVIU LEONTE, redactor şef, ANDI ANDRIEŞ, redactor şef-adjunct, ŞTEFAN OPREA, secretar general de redacţie, N. BARBU, VASILE CONSTANTINESCU

Redacţia şi administraţia : Iaşi, str. V. Alecsandri nr. 8 ; telefoane: 11430, 15847

Tiparul : Întreprinderea poligrafică Iaşi, str. V. Alecsandri nr. 6

M. E. F. M. C. — C. I. C. H. Brăila

COMBINATUL DE CELULOZĂ ȘI HÎRTIE SUCEAVA

Preocupări pentru înlăturarea imobilizărilor

Una din condiţiile care contribuie la bunul mers al unei întreprinderi şi condiţionează creşterea coeficienţilor de rentabilitate pe ansamblu e înlăturarea imobilizărilor financiare. Perfecţionarea aprovizionării tehnico-materiale şi implicit a relaţiilor contractuale, întărirea rolului contractelor economice, permit o strictă corelaţie a bazei materiale cu cerinţele producţiei şi, pe această cale, o accelerare a vitezei de rotaţie a mijloacelor circulante. Pe măsura valorificării maxime a potenţialului de care dispune, utilizînd metode şi tehnici moderne, proprii relativ recentei discipline economice cunoscută sub denumirea de marketing, colectivul Combinatului de celuloză şi hîrtie Suceava şi-a însuşit în mod evoluat conţinutul noţiunii de funcţie comercială, folosind în mod cît mai judicios toate căile de promovare a desfacerii produselor şi urmărind în acelaşi timp accelerarea rotaţiei fondurilor circulante. La această unitate, în care eficienţa economică reprezintă un criteriu prioritar în ansamblul de probleme — principala direcţie de concentrare a eforturilor o constituie utilizarea raţională a fondurilor băneşti. Desigur, preocuparea pentru găsirea şi introducerea celor mai utile forme care să asigure o judicioasă şi echilibrată balanţă financiară se conjugă cu acţiunea permanentă de redimensionare a stocurilor de materiale, stabilindu-se un raport optim, elastic şi operativ între resurse şi necesar, între baza materială şi sarcinile de producţie pentru exerciţiul de plan următor.

Ţinînd seama de o multitudine de factori (reducerea consumurilor specifice, utilizarea mai eficientă a normelor de consum, înlăturarea risipei etc.) apar resurse importante suplimentare în baza materială a întreprinderii, creîndu-se astfel un excedent temporar de materiale. Colectivul Combinatului de celuloză şi hîrtie — Suceava cunoscînd efectele imobilizărilor financiare şi urmărind circulaţia mijloacelor materiale, pentru valorificarea disponibilului prin repunerea în circuitul economic naţional a unei largi game de rulmenţi, anunţă, pentru informarea celor interesaţi, următoarea situaţie a materialelor disponibile:

Situaţia rulmenţilor disponibili la 1 octombrie 1975

Simbol intern	Denumirea materialului și caracteristici		U M	Număr bucăţi	P/U
214851	Rulmenţi	EL 3	buc.	10	16
214868	„	EL 4	„	10	13
214915	„	EL 9	„	10	11
214972	„	E 7	„	20	10
214890	„	E 8	„	15	10
215001	„	E 10	„	25	12
215086	„	E 12	„	15	12
215042	„	E 15	„	10	18
215243	„	1208	„	10	30
215493	„	1206 K	„	22	25
215659	„	1222 K	„	7	294
215901	„	1317	„	15	170
216037	„	1307 K	„	8	36
216053	„	1309 K	„	15	46
216133	„	1317 K	„	40	178
216752	„	2310	„	8	65
216785	„	2313	„	15	110
216793	„	2314	„	5	140
217152	„	3200	„	100	48
217160	„	3201	„	37	48
217265	„	3211	„	10	100
217273	„	3212	„	7	120
217298	„	3214	„	10	160
217304	„	3215	„	4	180
217441	„	3304	„	10	52
217458	„	3305	„	10	56
218188	„	6011	„	40	43
218243	„	6017	„	8	80
218276	„	6020	„	7	120
218284	„	6021	„	10	140
218296	„	6022	„	4	160
218315	„	6024	„	6	190
218926	„	6216	„	10	95
219045	„	6228	„	33	500
219141	„	6202 Z	„	150	18
219254	„	6213 Z	„	24	64
219375	„	ZZ—2 RS	„	175	18
219728	„	6316	„	19	135
219736	„	6317	„	33	155
219744	„	6318	„	30	190
219752	„	6319	„	22	250
219777	„	6321	„	6	380
219884	„	6326	„	5	900
220328	„	6411	„	30	110
220762	„	7309	„	23	57
220867	„	7319	„	8	530
220897	„	7322	„	4	1116
221267	„	7450	„	1	1260
221025	„	7728	„	4	644
221066	„	7809	„	8	54
221105	„	7815	„	15	122
221138	„	7818	„	2	273
221170	„	7906	„	3	37
221201	„	7913	„	2	113
221603	„	N 204	„	7	31
221628	„	N 206	„	3	37
221636	„	N 207	„	18	41
221644	„	N 208	„	6	46
221652	„	N 209	„	18	50
221660	„	N 210	„	30	55
221077	„	N 211	„	19	60
221685	„	N 212	„	5	67
221693	„	N 213	„	16	73
221784	„	N 216	„	15	103
221732	„	N 217	„	1	119
221740	„	N 218	„	16	138
221675	„	N 220	„	1	190
221804	„	N 224	„	11	361
221820	„	N 226	„	1	437
221861	„	N 230	„	15	665
221966	„	N 306	„	17	42
221974	„	N 307	„	2	48
221982	„	N 308	„	2	56
228003	„	N 310	„	2	76
222011	„	N 311	„	2	92
222044	„	N 314	„	29	149
222085	„	N 318	„	4	280
222108	„	N 320	„	1	380
228140	„	N 324	„	10	684

Simbol intern	Denumirea materialului și caracteristici		U/M	Număr bucăţi	P/U
222165	„	N 326	„	1	836
222220	„	N 406	„	5	57
222237	„	N 407	„	7	68
222245	„	N 408	„	5	83
222253	„	N 409	„	3	97
222286	„	N 414	„	6	152
222278	„	N 411	„	5	129
222300	„	N 414	„	5	214
222325	„	N 416	„	4	309
222438	„	N 2206	„	3	47
222446	„	N 2207	„	3	51
222495	„	N 2212	„	4	86
222518	„	N 2214	„	3	114
222534	„	N 2216	„	2	147
222647	„	N 2309	„	2	90
222696	„	N 2314	„	25	223
222702	„	N 2315	„	5	257
222710	„	N 2316	„	3	299
222972	„	NF 204	„	4	40
222897	„	NF 206	„	20	47
222903	„	NF 207	„	3	52
222911	„	NF 208	„	3	58
222928	„	NF 209	„	5	64
222936	„	NF 210	„	8	70
222960	„	N[illegible] 213	„	5	92
222977	„	NF 214	„	7	102
222985	„	NF 215	„	3	114
223014	„	N[illegible] 218	„	5	174
223063	„	NF 306	„	4	52
223088	„	NF 308	„	5	68
223127	„	NF 312	„	1	138
223184	„	NF 318	„	3	354
223256	„	NH 311	„	1	116
223586	„	NJ 307	„	51	53
224000	„	NN 3014 K	„	8	230
224773	„	NU 215	„	58	95
224812	„	NU 218	„	20	145
224820	„	NU 219	„	13	170
224837	„	NU 220	„	6	200
224853	„	NU 222	„	5	320
224917	„	NU 228	„	2	560
225157	„	NU 315	„	60	181
225212	„	NU 321	„	15	475
225261	„	NU 326	„	5	1056
225815	„	NU 2307	„	4	70
225831	„	NU 2309	„	6	95
225848	„	NU 2310	„	50	112
225911	„	NU 2317	„	28	375
225928	„	NU 2318	„	5	440
226850	„	22214 K	„	16	214
227017	„	22230 K	„	6	892
227033	„	22232 K	„	4	1071
227074	„	22236 K	„	6	1470
227090	„	22238 K	„	5	1722
227113	„	22240 K	„	1	1995
227484	„	22330	„	2	1580
227812	„	22326 K	„	1	1312
227878	„	22332 K	„	8	1995
227894	„	22334 K	„	8	2415
228204	„	23034	„	8	810
228341	„	23048	„	2	1675
228390	„	23024 K	„	3	390
228534	„	23038 K	„	6	1134
228550	„	23040 K C.3	„	17	1286
228751	„	23060 K	„	11	3900
228864	„	23076	„	4	6300
229176	„	23122	„	10	400
229586	„	23220	„	24	410
230555	„	24192 CABK-W.30	„	7	57000
231605	„	30317	„	15	186
231613	„	30318	„	15	220
231984	„	32219	„	6	175
232126	„	32304	„	10	30
232271	„	32319	„	7	530
233282	„	51311	„	8	53
233483	„	51406	„	8	54
233563	„	51414	„	3	260
234783	„	ACH 3048 (Suedia)	„	15	847
235288	„	NA. 30	„	16	49
236643	„	67728	„	5	655

C.I.U.T.C.P.M.

ÎNTREPRINDEREA DE POMPE BUCUREȘTI

Lichidarea imobilizărilor financiare, premiză favorabilă accelerării rotației mijloacelor circulante

Acționîndu-se concret în direcția perfecționării aprovizionării tehnico-materiale și implicit a relațiilor contractuale, se întărește rolul contractelor economice ca instrument util și eficient de planificare, urmărindu-se stricta corelație a bazei materiale cu cerințele imediate și de perspectivă ale producției și pe această cale o accelerare a vitezei de rotație a fondurilor circulante.

La Întreprinderea de pompe București, unitate etalon a economiei naționale, eficiența reprezintă un criteriu determinant în ansamblu de probleme — principala direcție de concentrare a eforturilor constituind-o utilizarea rațională și oportună a fondurilor bănești.

Este util să se cunoască că preocupările intense pentru găsirea și introducerea celor mai dinamice forme în direcția echilibrării balanței financiare, se conjugă armonios cu acțiunea permanentă de redimensionare a stocurilor de materiale, stabilindu-se un raport operativ, elastic și direct între resurse și necesar, între baza materială (existentă și contractată) și sarcinile de producție pentru exercițiul de plan.

Ținînd seama de o multitudine de factori economici (utilizarea mai eficientă a normelor de consum, reducerea consumurilor specifice, înlăturarea risipei, schimbarea conjucturală a unor repere de fabricație) apar resurse importante, suplimentare, în baza materială a întreprinderii, formîndu-se un excedent temporar de materiale și piese de schimb.

Economiștii acestei întreprinderi cunoscînd efectele imobilizărilor financiare, intenționează valorificarea și repunerea în circuitul economic a unei variate game de electromotoare, aparataj electric, rulmenți, laminate feroase și neferoase, asigurînd premize favorabile pentru accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor bănești.

În scopul informării celor interesați, redăm cele mai importante repere aflate în stoc disponibil la această unitate:

Denumirea materialului	Caract.	U/M	Cant.	P/U	Total valoare
Electromotor 615×3000×2/3		buc.	1	380	380
1,1×1500×2/3	AS1	,,	1	550	550
1,1×1500×380 IP54	N90	,,	1	580	580
1,5×1500×500	O3	,,	3	700	2.100
2,2×3000×2/3	IP54	,,	6	800	4.800
2,8×40 V		,,	1	820	820
4×1500×380	MPE	,,	21	1.150	24.150
7,5×1000×500		,,	1	2.470	2.470
7,5×1500×500	ELP6	,,	1	1.850	1.850
7,5×1500×500	M132	,,	3	1.850	5.550
13×3000×500	AS1	,,	2	2.805	5.610
32×6000×2/3		,,	1	17.000	17.000
110×500×2/3		,,	1	46 700	46.700
13×1500×380 vertical	ELP6	,,	1	2.987	2.987
18,5×1500×2/ vertical		,,	8	4.130	33.040
18,5×3000×3/6 vertical		,,	4	4.000	16.000
22×1000×3/6 vertical	B5	,,	2	5.290	10.580
55×1000×3/6 vertical			1	13.000	13.000
7.5×1500×500	AE	,,	1	5.200	5.200
7,5×3000×500	AE	,,	1	5.000	5.000
17×1500×500	AE	,,	1	9.000	9.000
15×1000×2,5 vertical	AE	,,	1	4.000	4.000
7,5×1000×2,3 vertical	AE	,,	1	6.300	6.300
55×1500×500 vertical	AE	,,	6	13.500	81.000
12×5000×380 Exszy		,,	13	5.486	71318
40×3000×220	AO2	,,	1	7.600	7.600
17×1500×380	SP	,,	3	6.908	20.724
Motor fierăstrău		,,	34	2.411	81.974
Electromotor 0,55×3000×220 Exp.	AMI	,,	88	713	64.504
0,75×1500×3/6 Exp.		,,	6	505	3.030
Electromotor 2,2×3000×3/6 Exp.		,,	6	830	4.980
11×3000×2/3 Exp.		,,	16	2.770	44.320
2,2×1000×2/3 Exp. TM.		,,	2	1.340	2.680
Aparataje TPS 580/6		,,	2	11.850	23.700
,, pornire 650/5		,,	2	10.360	20.720
,, TPS 1600/6		,,	10	14.850	148.500
,, TPS 2500/6		,,	6	22.600	135.600
Reostat pentru motor		,,	3	2.000	6.000
Electromotor 11×3000×380		,,	2	2.700	5.400
17×1500×220		,,	1	3.800	3.800
Contactori cu ampermetru 25A		,,	1	644	644
Carburator pt. motor S		,,	1	247	247
Reductoare V 200×315		,,	5	8.125	40.625
Aparataje electrice defecte		,,	1	42.900	42.900
MUF 520×600×6000		,,	2	158.000	316.000
Electromotor 10×1000×380 defect.			1	3.170	3.170
Oțel aliat 13 CN 30	∅75 mm	kg	344	0.15	5.160
,, 14 CN 12	∅80 mm	,,	1.421	7.05	10.018
,, 18 CN 10	∅80 mm	,,	635	6.50	4.128
,, 13 CN 30	∅120 mm	,,	576	8.00	4.608
,, 13 CN 30	∅130 mm	,,	2.083	8.55	17.810
,, 13 CN 30	∅140 mm	,,	2.667	0,55	1.467
,, 13 CN 30	∅150 mm	,,	1.279	8.75	11.192
Oțel pătrat 13 CN 35	∅220	,,	1.823	7,90	14.402
,, OL 38	∅250	,,	6.196	3.00	18.590
,, OLC 45	∅250	,,	347	3,50	1.215
,, OL 60	∅250	,,	855	3.00	2.565
,, OLC 35	∅250	,,	527	3.00	1.581
,, OL 37	∅260	,,	1.858	3,05	5.667
,, OL 37	∅300	,,	2.580	3.50	9.030

Denumirea materialului	Caract.	U/M	Cant.	P/U	Total valoare
Oțel pătrat MOCN 15	∅300	kg.	392	10.50	4.116
Oțel hexagon 25 MOC 11	H 55	,,	458	6.20	2.859
Tablă neagră OL 50	80 mm	,,	440	4.50	1.960
Tablă manganoasă G 65	4 mm	,,	685	5.70	3.904
Tablă inox etaif	12 mm	,,	135	49.85	6.730
Tablă inox W 4541	12 mm	,,	388	53.20	20.641
Țeavă construcții	121×5	,,	335	4.90	1.642
,,	133×14	mc.	32.67	185.50	6.047
,,	133×14	kg.	882	4.50	3.960
,,	140×18	,,	569.100	4.50	2.561
,,	159×9	mc.	30,49	153.00	4.665
,,	159×12	kg.	1.339	4.50	6.026
,,	178×22	mc.	81.27	430	34.946
,,	219×16	ml.	14.420	410.30	5.917
Bare de alamă		kg.	59.950	40,0	2.398
Țeavă alamă	∅8×1.8	kg.	16	70.00	1.120
,,	∅24×1	,,	556,5	51.00	28.382
Bare de cupru	15×5	,,	85	63	5.355
,,	30×5	,,	36	61	2.196
,,	31,5	,,	11.2	61	683
,,	45×10	,,	450	61	27.450
Rulmenți 3517	22.217	buc.	46	260	11.960
3517 K	22.217 K	,,	6	273	1.638
3611 K	22.311 K	,,	4	210	840
22.315		,,	10	300	3.000
3.618 K	22.318	,,	30	478	14.340
6010		,,	85	38	3.230
6011		,,	75	43	3.225
6012		,,	64	48	3.072
6013		,,	34	54	1.836
6014		,,	81	60	4.860
6019		,,	40	100	4.000
6030		,,	18	470	8.460
6218		,,	12	130	1.560
6222		,,	9	260	2.340
6224		,,	15	320	4.800
6300		,,	125	16	2.000
6318		,,	4	190	760
21308		,,	6	130	780
29322		,,	8	900	7.200
29412		,,	4	600	2.400
30207		,,	288	30	8.640
P5—30215		,,	18	195	3.510
30310		,,	19	58	1.102
32217		,,	21	113	2.373
32220		,,	5	210	1.050
7526		,,	7	450	3.150
8132		,,	8	300	2.400
8136		,,	115	445	51.175
8204		,,	250	20	5.000
8224		,,	11	240	2.640
8226		,,	6	300	1.800

Important

Unitățile socialiste din întreaga țară care sînt interesate de oferta prezentată de colectivul bucureștean, pot transmite comenzi ferme la următoarea adresă:

— Întreprinderea de pompe — str. Ziduri Moși nr. 25, sectorul 3 — București

În ordinea sosirii comenzilor și în funcție de cererea beneficiarilor, ofertanta poate expedia produsele la adresele indicate.

Relații suplimentare, la telefon nr. 355000 — interior serviciul de aprovizionare.

Asigurîndu-i de o colaborare ireproșabilă, I.P.B. își așteaptă prezumtivii beneficiari.

Emil GEORGESCU
Vasile BAȘA

cronica publicitate